

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Joh. Jonstoni Thaumatographia Naturalis

Jonston, Jan

Amstelodami, 1661

Thaumato-graphiae naturalis classis quinta in qua plantarum admiranda

urn:nbn:de:bsz:31-97032

THAUMATO-
 GRAPHIÆ
 NATURALIS
 CLASSIS QUINTA.
 IN QUA
 PLANTARUM
 ADMIRANDA.

*Flores odore (que in diem gignit natura: magna,
 (ut palam est) admonitione hominum, qua
 spectatissime floreat, celerrime marcescere.*
 Plin. l. 21. Histor, Natural. cap. 1.

H 55

SYL-

S Y L L A B U S
CAPITUM,
CLASSIS QVINTÆ.

Cap. I. De Plantis in genere.	raſis, & Cachi ſeu Ciccata.
Cap. II. De Abſinthio, Aconito & Antirrhino.	Cap. XIV. De Corno, Cupreſſo & Cucumeribus.
Cap. III. De Aloe, Agallocho, & Anthemide.	Cap. XV. De Capſis, Chelidonio, Cannabi, & Conferva.
Cap. IV. De Ammi, Aquifolio, Aſpleno, & Arbuto.	Cap. XVI. De Cicuta, Ciacompalon & Cocco.
Cap. V. De Arundine, Aſſerſal, Agnacath.	Cap. XVII. De Doronico, Datura, Dracone, Eleomeli, Echio, Eryngio & Euphorbio.
Cap. VI. De Agno Scythico, Aſchinomine & Amſiam.	Cap. XVIII. De Elaterio, Elleboro, Eupatorio, Emiſo & Faniculo.
Cap. VII. De Balfamo & Betel.	Cap. XIX. De Ferula & Ficu.
Cap. VIII. De Betonica, Betula & Buxo.	Cap. XX. De Fraxino, Fungis & Fago.
Cap. IX. De Batat, Baxera, Bruſathaer, & Baaras.	Cap. XXI. De Guajaco & Gentiana.
Cap. X. De Cachi, Cavaate, Caſſia, Carduomaria & Corallina.	Cap. XXII. De Geniſta, Guao, Gingibere, Hipericco, & Hyoſciammo.
Cap. XI. De Cinnamomo & Cedro.	Cap. XXIII. De Helenio, Heliotropio, & Hiuca.
Cap. XII. De Chameleone Cariophyllis & Cichorio.	Cap. XXIV. De Impia, Iunipero & Kali.
Cap. XIII. De Croco, Co-	Cap. XXV. De Lauro,

Len.

- Lentisco & Lino.*
 Cap. XXVI. De *Larice*,
Lilio, *Lyfimachia* &
Loto.
 Cap. XXVII. De *Ma-*
labathro, *Malis puni-*
cis Assyriacis, necnon
 arbore *Mangueis dicta*.
 Cap. XXVIII. De *Mof-*
cho, *Musco*, & *Maca-*
nillo.
 Cap. XXIX. De *Mandra-*
gora, *Malva* & *Moro*.
 Cap. XXX. De *Napello*.
 Cap. XXXI. De *Nycte-*
greto, *Nubia grano*,
Nuce Moschata, *Olea*,
 & *Opio*.
 Cap. XXXII. De *Palma*,
 & *papavere*.
 Cap. XXXIII. De *Pla-*
tano, *Pomis* & arbore
Pater noster dicta.
 Cap. XXXIV. De *Pipere*,
Plantagine, *Pimpinella*,
Potentilla, *Pavida*
 & *Papyro*.
 Cap. XXXV. De *Quercu*,
Rhabbarbo & *Rapo*.
 Cap. XXXVI. De *Ra-*
nunculo, *Ruta*, *Ros-*
marino, *Rhodia* &
Rosa.
 Cap. XXXVII. De *Scor-*
zonera, *Scilla*, *Salvia*
 & *Scordio*.
 Cap. XXXVIII. De *So-*
lano.
 Cap. XXXIX. De *Sina-*
prio, *Satyrio*, & *Saxi-*
fragia majore.
 Cap. XL. De *Terebintho* &
Thure.
 Cap. XLI. De *Tritico* &
Thymo.
 Cap. XLII. De *Tabaco*.
 Cap. XLIII. De *Trifolio*,
Teucrio, *Telyphono*,
Taxo, *Thapsia*, &
Thauzargent.
 Cap. XLIV. De *Vite*.
 Cap. XLV. De *Xaqua* &
Zuccaro.
 Cap. XLVI. De miracu-
 lis aliis quarumdam
 arborum.
 Cap. XLVII. De Prodi-
 giis arborum.

H 6 ADMI.

ADMIRANDA PLANTARUM.

CAPUT I. DE PLANTIS IN GENERE.

Nanimatorum *anima* vidimus, animatorum jam videbimus. Inter hæc primo plantæ occurrunt, non quod dignitate præcedant, sed quod communem viventium in se habeant gradum. Vegetans enim illas informat anima; nutricem, auctricem, generatricem, cum suis subordinatis facultates profrens: accedit his specifica forma, per quam una quæque constituitur, operatur, ab aliis distinguitur. Corpus illarum certis partibus absolvit natura, quæ ligni, matricis, corticis, radicis, caudicis, rami & surculi, florum dein & fructuum nominibus designare Physiici. Hisce variantibus summa in plantis varietas. Ortum illis terra tribuit, indita in creatione facultas, & quia qualitatum magna variatio, magna & in his conspicitur. Expresse Moses; *Herbescat terra herbulas, herbas sementantes semen, arbores fructiferas edentes fructum in species suas, in quibus suum sit semen super terram.* *Porta l. 2. Phytogn. cap. 1.* veto cum è profundissimis ædium fundamentis egestam humum convasset, atque sub dio exposuisset, paucis post diebus, è variis terræ qualitibus, varia herbarum prodire genera, Neapolitano cælo, soloque familiaria, conspexit. Maritare quasdam necesse est. Hinc maris & fœminæ confusa in illis principia sunt. At falsum imprægnari favonio, quod *Plinius* scribit. Exarescunt, quæ plurimum fructificant. Consumitur enim nutrimentum; & ultra *D. Thomæ* Insulam, Auster tantum spirare dicitur; alibi duo tantum per vices venti.

Cate

Cæterum non in omnibus omnia plantarum genera locis crescere, certum est. Nam & juxta Romam castaneæ ægre proveniunt & circa Bosphorum Cimmetium, in Panticapæo urbe, omnimode laboravit Mithridates Rex & cæteri incolæ, factorum certe causâ laurum, myrtumque habere, non concigit. Quod vero & sub alio cælo novæ reperitæ, ut Tabacum pridem ex America petiitum sylvestre in radicibus Sylvæ Thuringiæ inventum. *Libav. l. 4. de origine rerum*, aëri semina omnium habenti, quæ cum aqua pluvia deferantur, in plantas abeant, adscribit *Anaxagoras*; putrescentibus aquis cum terris mixtis *Diogenes*: ventis deferentibus alii. Providentiæ divinæ nos tribuimus; quæ non omnes secundum individua produxit plantas; sed in paradyso digessit optimas, cæteras reliquit extra; quasdam virtute instituit, suis in apricum prædituras temporibus. Vitam quod attinet, calore in terra vivunt, frigore consumuntur; renasci iterum quasdam, olea ad radicem exulta, post germinans, apud *Theophrastum* testatur *lib. 2. de plant. c. 4.* Extra terram etiam vivere, capæ & allium, quæ post multos menses à terra separata, sine ullo terræ alimento germinant humore multo & crasso stipata. *Marcell. lib. 4. histor. medic. mira. cap. 12.* Vires plantarum stupendæ sunt. Observatum inflammati vulnera per noxiarum si divagemur loca; sanati morbos, si per salubrium. *Matheol. in Diosc. Præfat.* Hemionitidis contactu splenerici sunt sanati; subltrato in calceis nudis pedibus chelidonio, isterici; tamdiu quispiam lippiudine non tentatur, quam diu sylvestris rumicis radicem secum nitidissime habuerit. Desinet stranguaria cruciari, qui Tamaricis lignum ardens sua extinxerit urina. Varie illos digerunt medici; ex signaturus cognoscere Chymici docent; & *Neapolitanus Porta.* Cujus membri referunt figuram, illi prodesse, probatum putatur. *Sennert. de Conf. Chym. c. 18.* Sed de his alibi plura, si dies voluerit. Nunc luxuriantem in Plantis naturam, & secreta pandentem sua, videamus, & pie admiremur.

CAPUT II.

DE ABSINTHIO, ACONITO & ANTIRRHINO.

Absinthii mira in multis natura est. Amarum ipsum, aqua tamen ejus stillaticia dulcore imbuta invenitur. Hinc imis partibus & ipsum dulce Mese commentatoribus videtur. At tenuitati externarum partium res debet ascribi. Hæ in vaporem resolubiles, ignis magis attenuatæ calore, facile resolvuntur, & amaritudinem remittunt. *Mathiol. in Diosc. c. 24.* Lixivium, ex quo sal ejus paratur, manus ita afficit, ut sensum tactus sere amittant. *Mathiol. de febr. pest.* Creditum est, infantes, si antequam duodecim septimanas excedant, succo absinthii in manibus & pedibus inungantur, neque frigore neque æstu, per totam lædi posse vitam: corpus totum si infricetur, scabie non laboraturos, *Guertb. in append. ad memorab. Mizaldi. Aconitum*, omnium venenorum est ocysissimum. Tactis enim genitalibus sceminei sexus eodem die mortem inferre dicitur. *Hoc fuit venenum, quo interemptæ dormientes à Calpurnio Bestia uxores M. Cæcilius accusator objecit. Hinc illa atrox peroratio; ejus in digito mortuas.* Hoc tamen in usus humanæ salutis vertere, scorpionum ictibus adversari, experiendo datum in vino calido. Ea est natura, ut hominem occidat, nisi invenerit quod in homine perimat. *Torpent Scorpiones ejus attractu, stupentque pallentes & vinci se confitentur. Auxiliatur eis helleborum album tactu resolvente, ceditque Aconitum duobus malis, suo & omnium. Plinius. Quin & Antirrhinum*, adeo illis contraria ut illico ea visa torpescant. Principum vero gratiam hoc conciliari posse amuleto, dum credunt nonnulli, decipiuntur. *Mathiol. in l. 4. Diosc. cap. 128.*

CAPUT III.

DE ALOE, AGALLOCHO

& ANTHEMIDE.

A Loë jecur offendi per quadraginta & amplius annos compertum *Scaliger* habuit, *Exerc. 160. sect. 3.* Iis vero, quibus venæ turgent aut aperiantur, minima ejus particula sumpta, illico deduci, certum est: Addit nempe aliquid de suo, quo hæc dehiscant vasa. Ex pillulis rosatæ, pyxidi lignæ inclusis aranei formati sunt, quorum globosi ventres pilularum & magnitudinem & colorem servarunt. *Gehlerus Epist. 2. de formica.* sic Doctori *Iohanni Prestio* succus glycyrrhizæ in vermiculos abiit, qui collecti in vitro in pulcherrimam mellaginem sunt resoluti. *Idem.* Alvum laxare nocissimum. Noverat tamen *Picus* quendam qui laxam alvum obfirmabat eadem *Agallochum* vero lignum est Aloes tam præstans, ut in aquam injectum non innatet, sed statim subsidat. Ab arbore dissectum, toto anno sepeliunt incolæ, ut terra obruti marcescat cortex, nihil erodatur è ligno. Nec alias odoratus futurum existimant, nisi prius teredinem senserit. *Simon Sethi* citante *Mathiol. Anthemidi* tanta cum *Cotula* cognatio est, ut visu discerni nequeant, odore tantum discernantur. Fœtet illa & cutim subito exulcerat alligata. Flores *Anthemidis* absque foliis decerpti tussique in mortario, & ex oleo in pastillos conformati, si ex eodem oleo dissolvantur, iisque febrientes à vertice capitis illidantur ad pedes, moxque stragulis, ut sudent, integantur, quasunque febres sanant, si sudor copiosus effluerit. Prodit id *Nicæssius Aegyptius, Mathiol. in Diosc. l. 3. cap. 137.*

CAPUT

CAPUT IV.

DE AMMI, AQUIFOLIO
ASPLENO, & ARBUTO.

Ammi legitimi semen, quod Alexandria mittit, mulierum curat fecunditatem, si drachmæ pondere, mane, alternis diebus tribus ante cibum horis, propinaveris. Illis tamen diebus eis non debere commiscei maritos, adjiciunt *Mathiol. in. 3. Diosc. cap. 61. Aquifolii* flore aqua glaciatur, & baculus ex eo factus, in quodvis animal emissus, etiam si citrà ceciderit defectu emittentis, ipse per sese recubitu propius adlabitur. *Plinius lib. 22. Asplenium* Creta habet circa Potereum amnem, qui duas urbes Enosam & Cortinam interlabitur. Splenem pecori devorata demit; hinc illi nomen. Certa parte quæ ad Cortinam spectat, ubi ingens illius copia, *ἢ Ἐπιδήμιον* hoc inventum est, secus, quæ ad Enosam. Nullus enim ibi ejus proventus. In averfa foliorum ejus parte, aureus invenitur pulvis, qui drachmæ pondere, cum albi succini farinæ semidrachma, ex succo porulacæ potus, gonorrhæa juvar laborantes. *Arbutus* mense floret Iulio, flores singulari appendice postrema tacematim coherent parte, specie quisque myrto oblongo similis, & magnitudine tantus, non foliatus, concavus, tanquam ovum exsculptum, ore aperto: cum autem defloruerit, retinaculum perforatur. *Theophrast. l. 3. cap. 16. de Plantis.*

CAPUT V.

DE ARUNDINE, ASSE-
RAL, & AGNACATH.

IN Zeilam tam capaces *Arundines* sunt, ut ex eis parent monoxyla; sed & lanceas ex iisdem conficiant. Sicut

Sicut in Regno Pegu remos & malos Myopatonum : Septenum quippe pedum æquare ibi ambitum, certum est. *Scaliger Exer.* In India ad tantam assurgere molem, scribit *Mathiolus*, ut singula internodia, navigiorum vicem præstent per fluvios & lacus, ternos homines capiente alveo. *Mathiol. l. in Diosc. l. 1. c. 27.* Inter eam & filicem ingens est odium. Proinde arundinem vomeri alligatam, filicem in agro destrueri ac enecare prodiderunt. Cum asparagis colit amicitiam. Nam si ferantur in Arundinetis, mitissime inibi proveniunt *Mathiol. lib. cit.* Asserat prælium initari Turcæ vorant, quo alacres & periculorum contemptores evadunt. Circulatores in spectaculis sæpissime eo utuntur. In vinum immiscent Pharmacum, quod fauces convellat. Ei cui fucum facere volunt, jubent digitum intingere, sugere. Hic in os inditum non sine dolore premit inivitus. Interea, ac si mœrentem solentur, carpi & temporum oblinunt arterias, idque medicamento peculiari. Vbi ad se rediit, quasi qui è mari rediit naufragus, capillum, vestimenta que velut uda torquet, exprimit; brachia tergit, nares emungit. *Scalig. Exer. 154.* *Agnacath* est arbor pyri facie & magnitudine perpetuo folio viridissima, nitidissima que superficie. Adeo validos ad coitum efficit, ut miraculo sit omnibus ejus efficacia. Huic affinis est radix in Atlantis jugis Occidentalibus, quæ pars Surnaga ab incolis nuncupatur. Hujus esus mirificum ad Venerem suppeditat robur. Ajunt, super eam si quis urinam reddiderit illico urgeri libidinibus. Virginibus que præfunt pascuis, si super ea sedeant aut utinam faciant. perinde membrana naturæ rumpitur, atque si à viro fuerint vitiatæ, *Scalig. Exer. 175. sect. 1.*

CAPUT VI.
DE AGNO SCYTHICO,
Æschinomene & Amfiam.

Agnus Scythicus planta est, ex semine minus oblongo, producta. Borametæ Tartari vocant. Crescit agni figura, ad tertium fere pedum altitudinem; quem pedibus, unguis, auribus, toto capite, præterquam cornibus, representat. Pro cornibus pilos gerit, singularis cornu specie obducitur tenuissimo cornu, cujus detracti usus incolis ad tegmina. Dulcore est admirabili; è vulnere sanguis manat. Vicinis quamdiu obfideatur herbis, tandiu vivit; moritur, has si decerpseris. Appetitur à lupis; ab aliis bestiis, quæ carne vescuntur non item. *Scalig. Exerc. 181. sect. 29.* *Æschynomene* admotam manum refugit foliorum contactu. Id Apollodorus Democriti discipulus prodidit *Amfiam*, medicamentum est apud Indos: Mira quædam in ejus usu. A teneris non assuetos, si post voretur, interficit; assuetos & omittentes interimit; continuantibus nil nocet. Cambajæ mulieres cum se supplicio subducere volunt, mandunt: sine dolore moriuntur. Provinciæ Regulus hoc à teneris nutritus ita venenosus evasit, ut muscæ quæ solo succu cutim perfringerent, turgidæ interirent. Opium esse putatur & Turcicum *Maslach*. Quamvis enim hoc ex cetrariæ succo parati Turcarum secreta relatione sibi cognitum esse scribat *Turnheuserus herbar. lib. 1. c. 29.* Attamen nihil aliud quam Opium esse, præter *Scaligerum*, *Poterius* & *Iohannes Baptista Sylvagius* Reip. Venetæ apud Turcarum Imperatorem interpret, testantur. Hic enim à Bueretio interrogatus, duo medicamenta præcipuè habere Turcas, hilaritatis quasi illicia, *Amfiam* nempe & *Bongelie* retulit. Illud ex opio; hoc ex melle, foliis & semine *Canabis* pulverisati parati & in frequentissimo usu esse. Conjicit & hoc in summa pericula. Delirantes enim reddit, & si somnum capiunt,

piant, gigantes pugnare, ignes & civitates ardere in
somnia conspiciunt.

CAPUT VII.
DE BALSAMO & BETEL

Magni ante hac in Iudæa proventus *Balsamum*,
idque in duobus regis hortis (alter jugerum vi-
ginti, alter pauciorum:) jam non reperitur. Reges Æ-
gypti in suum transtulisse hortum verisimile est, tan-
quam magnificentia æmulos. *Plin. lib. 12. cap. 25.*
In urbe enim Cairo Balsami exstat viridarium. Folium
ejus rutæ simile, perpetuo virens. In Matharia mense
Septembri, paucis admodum foliis, iisque recens pri-
mum enatis, vestitam vidit Bellonius ut hyeme nova
germina produceret. Præter naturam id fuisse certum.
Nam cæteræ arbores hyemis patientes sub veris præ-
sentiam, & folia priora deponunt, & nova cum novis
item surculis progerminant. *Doring. de Balsamo s. 1. c. 3.*
Colligitur lachryma in caudice & parte superna, fa-
cta incisura unguibus ferreis, subsidere cum ætas ma-
xime angit. Quod manat, mukum non est. Vix enim
toto die concha impleri potest. *Theophrast. l. 9. cap.*
6. de plantis. Plinius, si ferro incidatur, statim e-
mori, scribit; ob id que qui opobalsamum colligunt,
vitro, lapide, ossis que cucellis, ad corticem vulne-
randam utuntur, & succum lana excipientes, in cor-
niculis colligunt. Color succi per ætates variat, adde,
substantia modos. Recenter extractus albus est, tam
tenuis & levis, ut ex alto in aquam projectus vix
pauillum mergatur. Confestim assurgens dissolvi-
tur, aquæ miscetur & totam ipsius superficiem con-
tegit. Exacto quinquennio auri formam induit, de-
cennio retinet, mediocriter crassus. Ab hoc tempore
sensim crassescit, melleo colore tingitur, odorem ita
deperdit, ut non nisi fricatione deprehendatur. Si ta-
men ætate ab æterno aëris calore hyeme ignis benefi-
cio attenuetur aquæ vel lacti instillatus albescit. Id adeo
ut

ut initio ab aqua vix discerni possit: mox in ea coaguletur, ac telæ albæ instar supernatet styloque quopiam superne detractus, colorem album liquido manifestet. *Doring. l. 1. de Opobalsc. c. 5.* Indicum seu Occidentale ex Occidentali India in Hispaniam affertur: Liquor est arboris Xilo dictæ; cujus cortice, qui tenuis est, vulnerato, liquor tenax, subalbidus, paucus, quem incolæ sibi reservant, affluit. Sed ex ramis & truncis assulatum & minutim concisus, & cum aqua in Lebetè decoctis, ubi refrixerit, Conchis olenm supernatans colligunt, quod ex nigro rubet, odoris suavissimi, gustus acuti & aliquantum amari. Libra in Hispania tribus ducatis vænit. Cum olei uncia una decem aut viginti venderetur. *Bauchin, in Diosc. Betel* à fluvio nomen habet folium, qui non procul à Canibaja fluit. Nascitur ex planta, quæ advolvitur aliis, egetque præsidio pedamentorum. Neque florem neque succum gerit. Manditur ab Indis in quotidiano ocio. Sufficere enim vires putant in Venerem. Labia ex eo rubicunda, dentes nigri. *Mathiol. lib. 4. Diosc. cap. 12.* Mentem mover si largius edatur. Idcirco mulieres Tarnasari mariti secururæ manes, manducatione illius quærunt dementiam, inventa rogam conscendunt, & cremantur. Aqua aspergitur, quæ soluta, fit calx è conchis facta: tum demum manditur. *Scalig. Exerc. 146. f. 2.*

CAPUT VIII.

DE BETONICA, BETULA,
Bernavi & Buxo.

Betonica loca sacra & busta, à visibus metuendis tueri ac defendere dicitur; tamque validæ facultatis, ut ossa quæque contracta extrahat. Cum salis momento contusa, naribusque immissa, sanguinem inde fluentem sistit. *Mathiol. in 5. Diosc. cap. 1. Betula* frigidus & nivoso gaudet tractu. Caudex terebro per

fora-

foratus ingentem aquæ clarissimæ copiam reddit. Vis
 el ad comminuendos, tum renem, tum vesicæ calculos,
 si diutius bibatur. *Mathiol. l. i. c. 93.* Ananii ex
 deliberato contortoque ejus caudice faces ad nocturna
 parant lumina, quæ quia bituminosa redundant
 pinguedine, tædæ conflagrant modo, & resinosi
 quiddam picis reddunt colorem. *Bernavi* electuarium
 quoddam est, à vicinis Indis confectum, de quo *Alpinus*
 hæc habet. Ab assumpta istius electuarii uncia,
 homines primo hilares fieri incipiunt, multaque lo-
 quuntur, & canunt amatoria, multumque rident, alia
 que deliramenta læta produunt: quæ amentia fere per
 horæ spacium durat. Ab hac iracundi statim fiunt, in
 iramque præcipitantur, efficiensque redduntur, in qua
 parum persistunt. Demum sic tristari incipiunt, tantoque
 mæore & timore anguntur, ut continuo plorent,
 donec his deliramentis lassati somno corripiantur,
 & medicamento per somnum devicto, ad pristinam
 sanitatem redeant. Tantum *Alpinus*. In ligno *Buxeo*
 Narcotica quædam vis est, & sulphur soporiferum.
 Id vel sætor, quem contrahit, ostendit, & natale quo
 delectatur solum. In montanis enim & saxosis locis
 nascitur & luxuriat, foeditissimumque exugendo im-
 bibit sulphur. Ex ejus rasura exstillatur aqua spiritus
 vitæ instar. Gravissimus dentium dolor sedatur,
 dentiscalpium ejus oleo, si intinctum & in radicem
 dolentis immissum fuerit, idque, tam subito, ut mira-
 culi & incantationis instar, dolor profusus avolet & op-
 primatur. *Quercet. Tetrad. cap. 16.* Flores ejus adeo
 sanguinem purgare feruntur, ut si dr. i. pulveris cum
 aqua papaveris rhœadis exhibita, sanguis post horam
 mittatur, floridus is emanet. *Petresus in Nosol. Harm.*
Discurs. 14.

CAPUT IX.

DE BATAT, BAXERA,

Brufathaer & Baaras.

B *Atat* radix est napi figura nigro cortice, sparsa inferne quasi per brachia Color medullæ varius est, inde in species divisa; sed in ultimo pretio lutea est. Ejus fatio mira: Nec enim radice, sed oleam imitata talea feritur. Sarmenti fissum in aliquot partes frustum, aliquantulum tamen ut servetur corticis, deponunt, ridicam propter pangunt. Ejus namque stipes advovitur lupuli more. Quinto mense messis tempestiva. *Scalig. Exerc. 181. f. 17* *Baxera* est arbor in regno Beli, quod Catainis affine est Tartaris. Radix ejus illico interficit comesta. Mali remedium fructus est Nirabi. Tollitur eo venenum, quodcumque tandem fuerit. *Scalig. Exerc. 153. f. 6.* *Brufathaer* atbores sunt marinx, ad Chinarum sinum. Tanta illarum vastitas, ut immensæ magnitudinis avibus stabula præbeant. Tam grandes sunt, inquit, *Scaliger*, ut eis etiam graviora animalia integra sustollantur, atque auferantur. *Scalig. Exerc. 181. f. 10.* De *Baaras* scripsit Iosephus. In valle, inquit, qua civitas à parte Septentrionali cingitur, quidam lacus *Baaras* appellatur, ubi radix eodem nomine gignitur, qua *flamma* quidem adsimilis est colore, circa vesperam vero veluti jubar fulgurans. Accedentibus eam Evellere cupientibus facili non est. sed refugit, nec prius manet, quam si quis urinam muliebrem vel menstruum sanguinem super eam fuderit. Quinetiam tunc, si quis eam tetigerit, mors certa est; nisi forte illam ipsam radicem ferat de manu pendentem. Capitur alio modo sine periculo, qui talis est: Totam eam circumfodiunt, ita, ut minimum ex radice terra sit conditum; deinde ab ea religant canem, illoque sequi eum à quo religatus est cupiente, radix quidem facillime evellitur; Canis vero continuo moritur tanquam ejus vice, à quo tollenda erat, traditus.

tus. Nullus enim postea accipientibus metus. Fabella esse videtur, nisi alius subfit sensus.

CAPUT X.

DE CACHI, CACAVATE,

Cassia, Carduo Mariæ & Corallina.

Cachi spinosa est in Malabar arbor, fructum ejus Ciccaram vocant. Totius forma ut pineæ nucis. In-
tus enim Camerulæ membranis distinguuntur, ut in
Punica. Poma ficorum tum dulcedine tum specie, si-
ne cortice, ducena quinquagena in eis, ad tercenta us-
que interdum *Scalig. Exerc. 181. f. 12.* In illis fructi-
culis est alias figura Castaneæ, qui ad eundem modum
inter coquendum crepat. Exit è trunco fructus, sicut
& sycomoro, inter spinas & frondes. Interdum quod
magis mirum est, è radice subtus terram unde prodit.
Unicum autem tantum pomum profert, tam magnum,
ut robustum hominem onerare posset. *Majol. coll. de
plantis.* *Cacavate* arbor est in Provincia Americæ Ni-
caragna, quæ adeo horret Solem, ut sub umbra semper
sit servanda, & altioris arboris tegenda umbraculo, lo-
cis sylvosis & irriguis, Sole admoto tabescit. *Liban.
de Orig. rerum.* *Cassia* sæpenumero in cinnamomum
abit. Vidit Galenus eximæ Cassiæ ramulos omni ex
parte illud referentes, & Cinnamomi furculos Cassiæ
persimiles. Hinc nata apud eum opinio, pro qualibet
Cinnamomi parte, duas electæ Cassiæ in componen-
dis medicamentis adhiberi posse. *Galenus de Antid.
lib. 1.* Virgæ ejus in frustra scabantur, recentisque bo-
vis insuebantur corio, ut vermiculis, qui ex ligno naf-
cuntur, lignum illud inutile redderetur. *Plin. l. 12.
c. 29.* De Cassia solutiva affirmatur, quod is, qui quo-
tidie ante prandium ternas pulpæ ejus drachmas devo-
raverit, nunquam vel calculi vel ventriculi sit labora-
turus doloribus. *Mathiol. in Diosc. lib. 1. Cardui lactei,*
quem Mariæ nuncupant, flores in stranguria solo,
cuidam

cuidam militi profuisse, aspectu, testis est *Platerus de vit. Corallina* autem tanta contra lumbticos est virtutis, ut ea die expellat qua assumpta fuerit. Visus puer, qui post acceptam, septuaginta ejecit. Ignorant id veteres, jam tota utitur Græcia. *Lemn. Occult.* l. 3. c. 9.

CAPUT XI.

DE CINNAMOMO & CEDRO.

C*Innamomum* nascitur in Zeilam, & in una ex Moluccis, Mutir; nullum gerit fructum: Æstu cortex finditur atque absistit. Bis in anno deglubitur. *Scalig. Exerc.* 144. Dulcis primum, mense postea perficitur: Galeni tempore tanta ejus penuria, ut non nisi apud Imperatorem reperiretur. *Galenus lib. 1. de antid.* Sed & nunc tale vix reperiti, quale describit *Galenus*, testis est *Scalig. loc. cit.* Virtutem ad triginta annos non servat. Falsum enim quod alii scribunt, senectutem non sentire. Ego, inquit *Galenus loc. cit.* neque ducentorum annorum interventu, sed pauciorum, si quis ad tantum numerum conferat, jam aliquam mutationem vetustiori *Cinnamomo* factam observavi. Quo tempore enim *Antonino Imperatori* theriacam paravi, vasa lignea, in quibus eiusmodi *Cinnamomum* inerat, multa conspexi, alia *Traiani*, quædam *Adriani*, nonnulla *Antonini* etate reposita; omniaque hac sese & saporis & odoris imbecillitate vehementiæque tantum plane superabant, quantum & tempore differebant. *Cedrus* molles citra dolorem putrefacit carnes, quia sicca: at mortuorum corpora à corruptione conservat. Superfluum enim in iis depascit humorem, solida haud attingens. *Mathiol. lib. 1. Diosc. c. 89.* Lendes, pediculos, tineas & in auribus natos vermes interficit: fœtum apposita viventem interimit, expellit mortuum. *Theophrast. l. 5. c. 8.* Semen in congressu corrumpit, conceptum sic impediens. Crevit olim copiosissima in Libano, hodie ad paucas (*Rhauvolsius* viginti quatuor numeravit) redacta;

redacta: Altitudo & crassities ei mirabilis. Stemma
tam crassum, ut tres viri non possent complecti, in
hortis longe vastior, si absque cæsu sinatur. Vitiæ
templum Apollinis fuit, ubi Numidicarum Cedrorum
trabes durabant, ita ut positæ fuere prima urbis ejus o-
rigine, annis mille centum octoginta octo. *Plin. l. 16.*
cap. 40.

CAPUT XII.

DE CHAMÆLEONE, CARIO-
PHILIS & CICHORIO.

Chamæleonis nigrae venenosa in Græcia & Ponto
radix est. salubris cæli adscribit *Mathiolus* clemen-
tiæ. Nam & Persea Persis quondam Lethalis, inno-
cua Ægyptiis; & Arum Cyrenis tam mite, ut rapi
modo in ciborum usum veniat; in Græcia & Italia
nec crudum nec coctum edi potest. Occidit canes &
sues: in farina hordeacea subacta cum oleo & aqua, can-
es; sues cum brassica. Si, an homo æger sit victurus,
experiri velis, triduo ea radice lavari debere, quidam
asserunt; si toleravit, moriturum nequaquam existi-
mant. Viscum ad radices nascens, venenum est præ-
sentaneum, at media sumptum quantitate, somnolen-
tos, vigilantes reddit. *Theoph. l. 9. de Plantis, cap. 13.*
Hinc Cretenses mulieres, ne somnum in opere ineant,
sumunt à cæna modicum. *Cariophyllorum* arbor in
orientali provenit plaga, quibusdam Indici pelagi Insu-
lis Lauti faciem refert, foliis angustioribus & odora-
tissimis. Cariophylli ex illis proveniant, qui nil aliud,
quam rudimenta fructus. Nascitur sponte ex deciden-
tibus Cariophyllis. *Mathiol. in lib. 2. Diosc. c. 253.* A-
dolescit intra octennium; & in centesimum usque an-
num perdurat. In folis Moluccis fructum edit. Cul-
tores arundinibus flagellant arborem, constrato prius
circumquaque tegetibus palmeis solo. Triennio vacat
vindemiæ, tum effertur ac degenerat. *Scaliger Exerc.*
146. f. 1. Cichorium verrucarum, verrucarum pestis.

Mulci

Multi devoratis semel in acetario hujusce plantæ foliis, liberati sunt. Idem præstat semen, drachmæ tribus diebus à cæna devoratum pondere. *Mathiol. in lib. 2. cap. 125.*

CAPUT XIII. DE CROCO ET CERASIS.

Crocum floret continuo fere mense. A floribus subinde prodeunt folia, quæ tota virescunt hyeme, spreis algoribus: arefcunt ac protus deperduntur vere, nunquam apparent per ætatem. *Mathiol. ad l. 1. Diosc. c. 25.* Floret Vergiliatum occasu, confestimque cum folio florem expellit. Radix ejus gaudet calcari, pereundo provenit. Hinc versiculus:

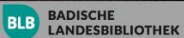
*Pulchrior ut crescat, teritur crocus, ô furor ingens
Lætior ut posses surgere, nolle premi!*

Minder. Aloed. c. 4. Anhelosis tam prodest, ut *Cardanus de spirat. diffic.* Cæsaris de Comitibus socrum, quæ propter ingentem duorum mensium *duo proiois* jam morti vicina videbatur, restituerit. Puerperis in partu propinatum, raptim petit uterum, adeo, ut quædam fortum croco tinctum ediderit. *Heurn. lib. 2. medic. c. 14.* Infensum est cerebro; & copioso usu risum ciet. Exemplum in Mercatore quodam, qui cum plus æquo comedisset, in tantum post cibum coniectus est cachinnum, ut è vita cum risu discessurus videretur. Agaso quidam apud Pisaurienses, super duobus croci sarcinulis dormiens, eadem nocte obiit. *Lustran. Com. ad c. 25. lib. 1. Diosc. Cerasa* fimum horrent. Hinc, si radicibus admoveatur, degenerant; proficiunt, si sui ipsius putamina falce concisa, circum radices sepeliantur, ibique marcescant. Sine ossibus provenient, si arborem teneram ad duos recidas pedes, & eam usque ad radicem findas partis utriusque medullam, ferro abradi cures, utrasque statim vinculo stringas, *Mathiol. ad lib. 1. Diosc. c. 129.*

CAPUT

CAPUT XIV.
DE CORNO, CUPRESSO
& CUCUMERIBUS.

IDam Trojanum qui incolunt, sterilem esse inter
Cornos matem pronunciant. Fructifera in Macce-
donia ambæ; sed mas per æstatem, fœmina per autu-
mnum baccas maturat. Hujus baccæ illius bonitate
cedunt, ut vix mandi possint. Apes flore ipsius degu-
stato, cito alvo moriuntur. *Cupressus* in Creta solum
nascitur. Quocunque enim loco terra subigatur, nisi
accedat satio, propria emergit sponte. In Ida monte
non appellato solo, numerosa benigne profilit. *Plin.*
lib. 16. c. 33. Locis aquosis consita, statim marcescit,
& fimi occiditur appositu. Semen conis ejus tam ex ile
innascitur, ut atomis comparari possit. Expeditur à
formicis, ampliato etiam miraculo, tantuli animalis
cibo, tantarum arborum absumi natalem. Viret per-
petua coma; & materies ejus nec cariem senit, nec
teredinem. *Rhodig. l. 25. c. 2. Plin. l. 16. c. 40.* Vejo-
vis simulachrum ex hoc ligno in arce duravit ab anno
conditæ urbis quingentesimo quinquagesimo primo,
ad Rhodigini usque tempora. In Arcadia apud Pho-
phidem, tantæ proceritatis fuerunt, ut proximum
inumbrent montem. *Dalechamp. ad loc. cit. Plinii.*
Cucumeres mixtæ interdum magnitudinis, tanti in In-
dia, ut ab uno ferri nequeant. Vidit *Scaliger* quinque
sesquipedes longum. *Cucurbitam*, inquit idem *Exer.*
171. siccam habuimus, quam qui in ludo quodam Mi-
mico gestaret, ingenti trunco premi videretur: æquavit
palmas tredecim. Vivunt hausti in stomacho in posterum
diem. Glutinoso enim & frigido referti succo. Plin. l. 19.
cap. 5. In tantum odere oleum, ut è vite pendentibus
si vas olei subjiciatur, adeo refugiant, ut in hamum
curventur. Tenerrimi crescent, si semen ante saturationem
lacte maceratum fuerit.

CAPUT XV.

DE CÆPIS, CHELIDONIO,
CANNABI & CONFERVA.

Cæparum Aſcaloniarum peculiaris eſt natura. Solæ fiſſiles & quaſi ſteriles à radice conſiſtunt, nec ea creſcere poſſunt parte. *Theoph. l. 7. cap. 4.* Non igitur deponuntur, ſed ſemine ſeruntur, circa ver in germine transferuntur. In Creta genus etiam eſt, quod craſſatur quidem in radice, ſatum ſemine, depositum vero, in caulem diffunditur & ſemen, ſine capite ſaporeque dulce eſt. Elini ſemine cæpis indico naſcitur herba, lini folio, ſapore acri: Draconem vocant. Luſit tamen ſatio *Scaligerum*, miraculi cum experiretur certitudinem. *Scalig. Exercit. 169. f. 2.* De *Chelidonio* narrantur hirundines ex cæcatis pullis, admoto eo, viſum reſtituere. *Dioſc. lib. 2. cap. 186.* Hinc *Ariſtot. 4. de gener. anim. c. 6.* Si quis hirundinum adhuc novellarum oculos præpungat, rursus incolomes reddentur. In calceis delatam, ſi nudis pedibus attingatur, ictericos ſanare, proditum. Mammis certe mulierum admota, menſium ſiſtit abundantiam. *Mathiol. ad Dioſc. loc. cit. Cannabis* ſativæ ſemen gallinas ovi feraciores reddit, extinguit genituram hominum, copioſius ſi ſumatur. *Mathiol. ad l. 3. Dioſc. c. 48.* Recens decoctum expreſſa fortiter herba, terreſtrium lumbricorum caverniculis inſperſum eos evocat: quin & vermiculos in aurem ſi intraverit. *Plin. l. 20. c. 2. 3.* E foliis pulvis *Aſſis* dictus ab *Egyptiis* conficitur, & cum aqua dulci in maſſam cogitur. Quinque boli comelli inſaniam & Ecſtaſin mitam inducunt. *Alpin. l. 4. de Medicina Egypt. c. 2. Conferva* peculiaris eſt Alpinis maxime fluminibus. Curatus ea, omnibus fere offibus conſectis, delapſus arbore putator. Circumdederunt univerſo corpore, & aqua ſua quoties inareſceret, conſperſerant. Raro hoc quamvis peregerint, vix tamen credibili reſtitutus eſt celeritate. *Mathiol. ad. l. 4. Dioſc. cap. 94.*

CAPUT

CAPUT XVI.
DE CICUTA, CIACOMPALON & COCCO.

Cicutā veneni genus est, quod & extinguit, & ammentes facit. Franciscus Trapollinus cum loco petrosellini in iusculo, ab ancilla apposito hauisset, amens obiit. Animalibus quibusdam tantum induxit soporis, ut pro mortuis abjicerentur. Expeirecta attonita primum fuere diu, mox infano præcipiti & vertiginoso sese protipuere cursu. Sopore qui fuerit extinctus, neminem se ex hominibus vidisse scribit Scaliger: Sturno tamen efca est. Ex Platone colligitur, succi ejus vires mediocri antè concepto calore, obtundi posse. Ideo (verba sunt Scalig. Exerc. 152. f. 1) publicus ille nocentissima fecit mortalium minister Crisonem admonēbat, ne Socratem permitteret attentius disputare, propterea quod ex ea mentis agitatione calorū quid contraheretur. Innoxiam esse interdum Paulus Renealmus obs. 2. ostendit. Mauro, inquit, cujus in gibba parte hepatis magna aderat obstructio, propinari vinum, in quo per duodecim horas infusi erant cicutæ radicis in umbra siccata & pulverizata scrupuli duo. Nulla subsequente Cardialgia, nulla appetitus dejectione, majorem solito urinæ copiam dejecit, meliusque habuit. *Ciacompalon* est species arboris cujusdam in Camalonga. Hæc autem quaternos, quinove frondes tantum è longo petiolo fundit. Frondibus insignis magnitudo: nam adversus Solem & imbres penulæ locincolis est. In arboris summo culmine fabaceos flores edit, ad ducentos, è quibus fructus conferti palmi fere magnitudine. Annua planta est: Arefcit post feturam. *Coccus* idem est quod Tenga. Arbor est, cui palmæ folium, quo tegunt ædes, factis ex eo storiis incolæ (est autem in China & Malabaris) senum mensium utilitate. Scalig. Exerc. 325. f. 13. Confertum gerit fructum palmularum more, singulæ ad ducenas nuces. Vbi prædicat,

dit, aqua concreatur intus: completur eadem illa ubi perfecta fuerit. Hujus incrementi finis, initium nuclei est. Ex ejus namque condensatione concrefcit. Quantitas trinos explet mensarios Cyathos. Ejus sapor suavissimus est. Vbi ad justam pervenerit magnitudinem arbor, quosdam è ramis mense Augusto ad medium amputant, quod reliquum est summitatem ferro paululum scindunt. Singulis appensus calix, quatuor scyphorum completur in die. Fructum gerit continuo alium aliis subeuntem: Tricenos aut quadragenos vivit annos.

CAPUT XVII.

DE DORONICO, DRACONE,
Elæomeli, Datura, Echio,
Eryngio, & Euphorbio.

Doronicum venenum est, quod interficit canes & quidem subito. Dederat suo Mathiolus; blandientem toto, quo supervixit tempore, expertus; septima hora tanquam comitali ictus expiravit. Genus arboris est in Occidentali India prope Carthagenam, cujus fructus *Draconis* perfectissimi forma apparet, cervice longa, ore aperto, naribus elevatis, cauda proluxa, pedibus insiftens, ita ut qui viderit, ex arbore factum existimet. *Monarel.* In Palmyris Syriæ, manat ex quodam caudice oleum sapore dulci, *Elæomeli* dicitur *Mathiol. in l. 4. c. 73.* Bilem cruditatesque sextario cum una aquæ hemina dato, detrahit. Qui sumpsere, torpescunt; at nullo incommodo si sæpius excitentur, ne dormiant. *Diosc. l. 1. c. 32.* *Datura* in India Orientali, legitima nux Metel Arabum esse censetur. Injicitur, inquit *Garcias Aromat. & simpl. Indicorum histor. l. 2. c. 24.* à furibus ejus flos aut semen in cibos eorum, quos deprædari volunt. Mente enim quodammodo alienantur, quotquot id medicamentum sumunt, & in risum solvuntur magnâ cum libertate sistentes, quod lubitum est, deprædari. Durat hæc mentis

tis alienatio viginti quatuor horarum spacio. Christophorus Acoſta addit nonnullas meretrices adeo hoc medicamentum temperare noſſe, ut ad certas, eaſque quot velint horas, mentem adimant. *Echion* inventa eſt à quodam Alcibio herba. Dormiens in area, iſtus eſt à vipera. *Mathiol. in lib. 4. c. 25.* Excitatus ſuccum herbæ dentibus expreſſit, hauſitque in corpus, reliquum corpori impoſuit & convaluit. Viperinis genuit illud natura capillis, ut uſum oſtenderet. *Eryngio* una capella in os ſumpto, totum gregem ſiſtit, nec loco moveri priuſquam exemeris, poteſt. *Plutarch. in lib. quod maxime cum princip. diſp. ſi philoſ.* Tanta odoris in eo celeritas, ut ignes in motem in proxima quæque diſſundatur, inque illa vires exerceat ſuas. *Euphorbium*, ſi Aſtris credimus, ſpinoſa eſt planta. Ex ejus radice fructus exit cucumerum ſpecie oblongus adeo ut pedes binos interdum expleat. Vbi matura erit, ferro punctim aperitur. Exit lactis liquor lentus, quem in utrem lapſum conduñt. *Scalig. Exerc. 181. ſ. 2.* Alvum deſicit, ſed cum animi deſectu frigidoque ſudore. Duorum obulorum pondere porum, aquam intercutem extrahit, interimit, drachmarum pondere trium ſi hauſeris. Intra enim trium dierum ſpaciũ, inteſtina erodit & ventriculum. *Mathiol. in l. 3. cap. 80.*

CAPUT XVIII.

DE ELATERIO, ELLEBORO, Eupatorio, Emito & Fœniculo.

OMnium medicamentorum diuturniſſimum eſt *Elaterium*. ducentorum annorum quidam apud ſe ſervavit. Humiditas in cauſa eſſe dicitur. Quamvis enim præciſum in cinere ponatur humidum, tamen ad quinquageſimum annum lucernis admotum, lumen extinguit *Theophil. 9. c. 14.* *Ellebori* radicem diluto, hyeme media, accenſis maxime frigoriſus, plures quartana febr̄i liberati ſunt. Nunquam, inquit *Ma-*

l. 4. thio-

Mathioli ad lib. 4. c. 126. quod meminerim, hoc Ellobori dilutum dedimus quartanariis nostris, quin ex unica assumptione vel saltem altera, Deo iuvante, fuerint ad sanitatem reduci. *Eupatorii* sicci suffitu venenata fugantur animalia. Cervi telo vulnerati, hac devorata sanantur. *Mathioli ad loc. cir. c. 37.* Emitus arbor est in Trachimia, ad quam appropinquantes, & eam contingentes, serpentes intereunt. *Alian. l. 9. c. 27.* Vidit & *Strabo lib. 15.* ut hic addam, lauro persimilem, quam gustantes belluæ, abalienatæ quasi Herculeo morbo concidunt, spumante ore. In regno Tombut, quod est Æthiopiæ Occidentalis, agreste *Faniculum* ad eam provehitur magnitudinem, ut ex eo arcus fiant. *Scaliger. exercit. 166.* In Iberia caullem, dum florere, medium rustici demerunt & igni admovent. *Dalecamp. ad Plin. lib. 20. cap. ult.*

CAPUT XIX.

DE FERULA & FICU.

Ferula æstuosis nascitur locis. E prima ejus germinatione, corculum quoddam eximium pastores, ovi luteum induratum referens. Id sub cineribus assum, prius tamen charta madefacta obductum, mox pipere & sale conspersum, non modo gustui gratissimus cibus, sed ad Venerem valens. *Mathioli ad lib. 3. c. 76.* Murænis illarum natura infestissima, tactæ siquidem ea emoriuntur. *Plin. l. 20. c. 33.* Imo & cæteris jumentis præsentaneo veneno: Asinis tantum gratissima in pabulo. In *Ficus* Indica maxime admiranda est vastitas. Comprehendit breviter ex Theophrasto *Scaliger.* Ficus, inquit, exilia poma habet. Ipsa se ferens vastis diffunditur ramis, quorum pondera adeo in terram incurvantur, ut annuo spacio infigantur, novamque sibi propaginem faciant circa parentem in orbem quodam opere topiatio. Intra eam sepe afficiant pastores opacam pariter, & munitam vallo.

arbo-

arboris: decora specie subintenti, proculve fornicato ambitu. Superiores ejusdem rami in excelsum emicant, sylvosa multitudine, vasto matris corpore: ut sexaginta passuum, pleraque orbem colligant; umbrae vero bina stadia operiant. Foliorum latitudo, peltæ Amazonicæ effigiem habet. Ea causa fructum integens crescere prohibet. Rarus est, nec fabæ magnitudinem excedens. *Scalig. exerc. 166.* Cæterum ficui exitum suum debet Carthago. Namque perniciæ Carthagines odio flagrans Cato, nepotumque securitatis anxius, cum clamaret, omni Senatu, Carthaginem delendam; atulit quodam die in curiam præcocem ex ea provincia ficum; ostendensque patribus, Interrogo vos, inquit, quando hoc pomum putatis depromptum ex arbore? Cum inter omnes recentem esse constaret: Atqui tertium, inquit, diem, scitote decerptum, Carthagine; tam prope à muris habemus hostem, Statim tum sumptum est tertium Punicum bellum, quo Carthago deleta est. In Hyrcania sunt, quæ modios ducentos septuaginta singulæ ferunt. *Plin. l. 15. c. 18.*

CAPUT XX.

DE FRAXINO, FUNGIS
& FAGO.

INfensa est serpentibus *Fraxinus*, ut nullas ejus umbras ferre possint, vespertino quamvis longissima tempore. *Plin. l. 16. c. 13.* Experientia sibi comperit scribit *Plinius*, si fronde ea gyro claudatur serpens & ignis, in ignem insilire spreta fraxino. Hinc benignitas summa naturæ. Floret antequam serpentes egrediantur, nec ante conditos folia demittit. Vasa ejus confecta ligno in usum cibi & potus, mira splenicis & calculosis præstant auxilia. *Dom. Leon. l. 1. pract.* Ad aquas Scantias, ex quibus ignis profilit quandam florere ex *Plinio* habemus. *Plin. hist. l. 2. capi. 107.* *Fungi* in Numidia tam crassi nascuntur, ut

15,

Судо-

Cynodii superent magnitudinem. In Neapolitano regno crassa crusta est. Ea terræ operta dodrante & tepida aspersa irrotatione, quarto post die fungos edit. *Scaliger exerc. 181. f. 1.* Necesse vero est, seminarium quoddam existere, virtutemque ex suo promere sinu; aqua aspersa tum materiam & nutrimentum adferente, tum *Ἐπιπρωρικὴν* quandam. *Liban. l. 1. Epist. Chym. 30.* Si decoquantur, aut succus exprimatur, arborumque affundatur stemmatibus (in faginis præcipuè obtinet) magno numero fungi inde nascentur. *Sennert. de conf. & diff. chym. c. 12.* In Aquilonatibus partibus sub polo frequentes sunt Magneticæ, quibus si adhæreant fagi in Magnetes mutari. *Olaus l. 12. c. 1.* autor est.

CAPUT XXI.

DE GUIACO & GENTIANA.

Guaiaci ligno in signis ad arcendam luem Veneream facultas. In Italiam primo ingressu timide propinabatur. Panis & uvæ passæ modico circumscribebatur diæta, & quadraginta dierum in tenebris assignabatur domicilium, tanta scrupulositate, ut ne acris quidem claritatem inspicere licuerit. *Mathiol. in lib. 1. cap. 3.* Observatum post ertatum, & gallinarum caro adhibita, sed sine vini haustu. Primus *Mathiolus* tentavit cum successu, servavere & alii. *Gentiana* cruciata alias dicitur S. Ladislai Regis herba. Ferunt tota Hungaria à Tartaris pulsam, fugisse in Daciæ urbem *Claudiopolim*. Istic in familiaritatem divitis pervenit, Compaterque ejusevasit. Ejus auxilio fugati iterum Tartari. In fuga nummos aureos, quos ex præda collegerant in *Atadiensi* abjecere campo, remotam insequentibus. Petiit Rex à Deo, ut in lapides mutarentur. Factum. Hinc ingens horum ibidem numerus. Afflicta paulo post sævissima peste Hungaria obti-

obtinuit à Deo, ut, quam herbam sagitta in aërem emissa, tangeret delapsa, remedium illa esset malo. Cecidit in Cruciatam, & ejus usu fugata è regione pestis. Hæc ita dicuntur, *Camerar. Centur. 3. memorab. f. 23.*

CAPUT XXII.

DE GENISTA, GUAO, GINGIBERE, HYPERICO
& HYOSCIAMO.

Tribus à *Genista* sede pedibus, uno mense, ante & post Calendas Junii rapum quoddam invenitur, unius cubiti altitudinis, locis saxosis & arenosis. Si contundatur, & succus expressus, qui vino limpido est similis, totius anni spacio in vitrea recondatur lagena, generosi contra pestem remedii munus obtinet *Guao* Mexicanis Tlatlatan dicta, arbor est folia rubra, villosa, & nunquam decidentia ferens. Succus ejus adeo causticus, ut animalia & homines si sub illa dormiant, pilorum faciant jacturam. Fabrorum qui illam contrectant, manus & ora ita inflantur, ut multis diebus non detumescant. Cimicibus etiam infesta esse dicitur. *De Laet lib. 1. America cap. 1. Gingiber* radix est, quæ geniculatis repit internodiis, foliis arundinaceis, quæ bis terye in anno revirescunt. *Mathiol. lib. 2. cap. 154.* Est nonnihil in sapore discriminis, cum præcox eruitur. Oportunum demetendi tempus, cum radix inaruerit, alioquin & cariee & teredini obnoxium. *Hyperici* & semini & floribus mira ad vulnera sananda facultas: præter ea, quæ in capite. Adeo illud odisse Dæmones scribunt, ut ejus suffitu statim avolent. Superstitiosum puto. Idem de *Helixine* dicitur, in recentibus præsertim vulneribus. *Receus* semiconvulsa vulnere si adaligetur, & tertio solvatur die, non erit alio medicamento opus. *Math. in l. 4. cap. 81. Hyosciamus* mentem cum quadam verborum altercatione abalienat. Hinc nomen Alterci. Idque

tam verum, ut folia cocta colo exulcerato infernè infusa, producant eandem. In Ananiæ vallis montibus, pueros qui hyosciami semen comederant, adeo desipientes vidit Mathiolus ut parentes à Cacodæmonibus eos vexari crederent.

CAPUT XXIII.
DE HELENIO, HELIOTROPIO, & HIUCA.

Helenium stirps est, annua hominis staturam superans, viginti aliquando pedes & quatuor, sex ex quo terræ semen mandatam est mensibus, attollitur. Caulis fastigio capitulum quod strobilo simile, rotundius modo & latius insidet, quodque ingentis disci amplitudine in florem explicatur magnum. *Bauhin. ad l. 4. Diosc. c. 182.* Medius enim discus nonnunquam sesquipedem excedit, & foliis oblongis aurei coloris ceu radiis solaribus orbiculariter cingitur, media purpurascens planicie. Semen in disci alveolis dispositum est, cortice obductum nigro, medulla dulci. Eius tanta copia, ut aliquando ultra mille in uno disco reperias: Sunt, qui teneros foliorum pediculos pilis derasis, in craticula coctos, sale, oleo, & aromatibus condunt, palato carduis gratiores. Cum Sole in Orientem modo, modo convertitur in Occasum & quidem mirabiliter. Ad ejus enim ortum quasi præ reverentia capite nutans reclinatur, & cum surrexit, consistit, Solem semper respiciendo, & ad ejus radices se plurimum pandens, donec Sol occidat. *Heliotropio* formicæ necantur, obturatis ea illarum foraminibus. Scorpionis cavernula si ejus circumscribatur succo, nunquam egreditur foras; herbam si imposueris, emoritur. *Mathiol. ad lib. 4. c. 186.* *Hiuca* humanæ coxæ complet crassitudinem. Cum Sole se circumagat etiam nubilo die; noctu velut desiderio contrahitur. *Plin. l. 22. c. 21.* Redigunt eam in pollinem, pumicum aut cotium attritu; tum indunt in manicam, aquam,

quam imponunt, succum expressione transmittunt. Liqueor lethalis est. Puls reliqua, soli sacchari candi exponitur specie, siccata farina, aqua subacta in panis formatur modum. *Scalig. exerc. 153. l. 8.*

C A P U T XXIV.
DE IMPIA, JUNIPERO
& K A L I.

Impiam à nu'lo tangi animali existimant, indeque ei nomen. Alias inter duos trita lapides fervet, præcipuo adversus anginas succo, lacte & vino admistis. *Mathiol. in lib. 3. cap. 115.* Qui gustaverint, nunquam eo morbo tentantur. Sunt qui in avium nidis inferi aliquid ex ea opinantur, atque ita non strangulari pullos avidius devorantes. *Juniperus* dura est; hinc lignum ad centum incorruptum annos. Ideo templam Dianæ Ephesinæ juniperinis trabibus extrui imperavit Annibal. *Plin. l. 15. c. 40.* Carbo illius accensus, & suo cinere obrutus, integro anno ignem fovet, si Chymistis credimus. Paratur ex eo balneum admirabile ad podagricorum salutem hoc modo. *Sumito ligni juniperi concisi libras 12. coquito in aqua in cortina magna, quousque tertia tantum pars superfit; deinde decoctum unacum ligno in labrum projicito. In hoc ubi descendit ager, sedeat umbilico tenus, & membra languide foveat; atque hunc præpuratum esse oportet. Mathiol. l. 1. Diosc. c. 87.* Adjuti hoc balneo multi podagrîci, ita ut cum antea continuo lecto jacuissent affixi, ad negotia postea reducerentur sani. Medulla illius in Numidia candida est: in Æthyopia nigra, in Lybia purpurea. *Scalig. exerc. 181. f. 9.* Ea etiam in scobem comminuta Afri Medici, felici successu, vice Guajaci ad morbum Indicum utuntur. Morbus hic (dicam obiter) à Iudæis ex Hispania in Africam importatus, ibi non nisi remedio deleri potest. At si laborantes in Numidiam aut Nigriticam sese conferunt Æthyopiam, solius cœli beneficio convalescunt. Ex cineribus

ribus *Kali* plantæ sal conficitur. Hic dissolutus cum contritis lapidibus pro vitris conflandis innotans veluti pinguedo; quæ refrigerata durefcit lapidis instar, atque axungia vitri vulgo dicitur; pulverizata dentes mire nitidos reddit. *Plater. l. 2. de vit.* Tota planta ab ima sui parte ad cacumen usque pellucido perpolitur virote, quæ nec hybernis quidem emoritur mensibus. quin diu durat laquearibus quamvis affigatur. Ovibus gratissimum præbet pabulum. Cum enim hæ pecudes, cæli statu humido strumolis obnoxia sint tumoribus, hujus herbæ pastu recreantur & malum discutiunt. *Lemn. l. 3. Occult.*

CAPUT XXV.

DE LAURO, LENTISCO
ET LINO.

Laurus vim ignem ex sese producendi habet: Nam si exsiccata ramus frequentius affricetur ramo, super asperso sulphuris pulvere, ignis statim exilit. *Mathiol. in lib. 1. cap. 90.* Perpetuo fronde viret, tantæque pollet vi, ut ejus atvis in ramo defixis, pestis segetum rubigo abigatur, transeatque in earum folia. Roma à Jove de cælo missam veterum opinio erat. *Plin. l. 15. cap. 30.* Namque Livia Drusillæ, quæ postea Augustæ matrimonii nomen accepit, cum pacta esset illa Cæsari, gallinam conspicui candoris, sedenti aquila ex alto abjecit in gremium illæsam. Intrepide miranti accessit miraculum, quoniam teneret rostro laureum ramum onustum suis baccis. Conservari alitem & sobolem jussere aruspices, ramumque conseri ac ritè custodiri. Quod factum est in villa Cæsaram, fluvio Tiberi imposta, juxta nonum lapidem Flaminia via, quæ ob id vocatur, Ad Gallinas, mireque sylva provenit. Ex ea triumphans postea Cæsar, Laurum in manu tenuit, coronamque capite gessit. Sola inter arbores fulmine non percutitur, nisi in futura calamitatis prodigium; ac ne quidem domus in quibus rami

idum

ictum pati dicuntur. Proinde Tiberius fulminibus ter-
 ritus, tonante cælo Lauro coronabatur. Lapideas in
 mari rubro esse scribit *Theophrastus 4. de plant. c. 8.*
Lentiscus folliculos profert corniculi modo intortos,
 in quibus includitur liquor limpidus, qui tandem vete-
 rasens vertitur in bestiolas iis persimiles, quæ ex ulmi
 & terebinthi folliculis evolant. Ex Lentisco vulne-
 rato, in Chio Insula Ægei maris fluit mastiche; quæ
 in terra circumpavita conpressit. *Mathiol. l. 1. c. 45.*
Lini oleum, si sæpius destillaveris, inquit *Baptista Por-
 ta l. 10. Mag. c. 9.* adeo mirabilem vim incendendi
 retinet, ut vix vase claudi possit, quin ignem ad se allu-
 ciat, & reserato vase, adeo tenue est, ut aërem spiriti-
 bus repleat. Quod si lumen candelæ aut ignis tetige-
 rit, accenditur aër, & ex eo oleum accensum flam-
 mam eminus jaculatur, eamque vehementem, ut im-
 possibile fere extingui. In Indiæ desertis nascitur rus-
 sum, in igni durans & nobilius inde evadens. Enascit-
 ur ex saxis veluti efflorescendo tanquam in rectum as-
 surgens, pilus brevis, & ob hoc difficilis textu. *Liban.
 l. 2. c. 7. de Bombycib.*

CAPUT XXVI.
 DE LARICE, LILIO,
 Lysimachia, & Loto.

Laricem non aduri quidam inter præstantissimos
 scripsere; & nos supra adduximus ex Lemnio: id
 falsum compertum est. In Tridentinis montibus sit
 ferrum, in quibus fornaces larigna materia cale-
 fiunt; imo à nullo ligno magis liquefiunt metalla. Et si
 lapides bitumen redolentes accenduntur, quid de resino-
 so ligno dicendum? *Lilia* totum annum durabunt
 viridia, si cum occlusa silent, nec dum patentia de-
 hiscunt, decerpta novis fistilibus non picatis, indito
 diligenter operculo, recondantur. *Math. ex Anato-
 lio in l. 3. Diosc. c. 99.* Cum intermedio tempore
 promuntur ad usum, statim ad Solem producta, sen-

sensu accedente caloris, aperta panduntur. *Lysmachia* insigne contra pestem remedium est. Invenitur eam apud Cenomanos rustlici. Altius quippe homini adaligata, deorsum pestilens impellit virus, collectumque tandem inibi, sursum regredi non patitur. *Ruell. de nat. stirp. l. 3. c. 78.* Iumentis discordantibus jugo imposito, asperitatem cohibet. *Lotus* arbor est ingens patula ramorum opacitate lasciva. Harum sex H. S. millies aestimavit *Domitius. Plin. l. 17. c. 1.* Duraverunt ad Neronis incendia, quibus cremaverat urbem annis centum octoginta. Est & herba in Ægypto, hoc nomine, quæ recedentibus aquis Nili riguis provenit similis fabæ. *Plin. l. 13. c. 17.* Fructus ei in capite papaveri similis incisuris, intus grana. Incolæ capita in acervis putrefaciunt; mox separant lavando, siccata tundunt, eoque pane utuntur. Sole occidente papavera ea comprimuntur & integuntur foliis. Ad ortum autem aperiuntur, donec maturescant, flosque qui est candidus decidat. Panis ille inter remedia habetur. *Plin. l. 22. cap. 21.* Constat enim eos, qui illo vivunt, nec dysenteria, nec tenesmo, neque aliis ventris infestari morbis. Nihil eo dum calet levius, refrigeratus difficiliter concoquitur.

C A P U T XXVII.

DE MALABATHRO, MALIS
Punicis Assyriacisque, nec non arbo-
re Manguis dicta.

Malabathrum folium est sui generis, quod Indicæ gignunt paludes, lentis palustris modo, aquis sine radice innatans. Id collectum statim transiitur lino, reconditur siccatum. *Diosc. l. 1. c. 11.* Tradunt siccatis æstivo fervore aquis, humum aridis fruticibus uri: quod ubi non evenerit, ne amplius quidem renascitur. *Mala Punica* in tria redegit fastigia *Diosc.* Vni dulcia, alteri acra & acida, tertio mista adscriptis & vinosa. Acida mitescere & dulcia fieri tradunt; *Isisil-*

si fuillo aut humano arboris radices stercote foveantur, & vetere sapisus irrigentur urina. *Math. l. 1. Diesc. c. 127.* Servantur incorrupta anno toto, si cum fere matura fuerint percoli, quibus pendunt, intorqueantur in arbore, vel si postquam decerpta fuerint, argilla aqua resoluta, undique oblinantur, ac pluribus insolentur diebus. Immerguntur etiam in ferventem aquam, statim erimuntur, & Soli siccanda per octo exponuntur dies. *Malus Assyria* omnibus hotis pomifera est, aliis cadentibus, aliis maturefcentibus, aliis subnascantibus. *Tentare gentes*, inquit *Plin. l. 12. c. 3.* transferre ad sese propter remedii prestantiam *seltilibus vasis*, dato per cavernas radicibus spiramento; qualiter omnia transitura longius feri arctissime transferrique meminisse conveniet, ut semel quaque dicantur; sed nisi apud *Medos* & in *Perside* nasci noluit. *Doldius* scripsit referente *Libav. de orig. rer.* *Malum Assyrium* cum fecaretur pragnans alio inventum fuisse, quod latuerit in eo tanquam matrice suo pediculo annatum. *Quæsitum* de modo generationis; & videtur, fuisse plura in furculo poma anguste locata, & priore tardius crescente ex affluxu præreptuque nutrimenti celerius promovisse supra incumbens, quod pressu ponderis in se admisit minus, atque ita ambiit. *Mangueis* arbor est in regione *Temiltitan*; ex cujus perterebrata caudice, succus profluit aqueus. Si quis ex eo largius biberit, obstupescantibus sensibus ebrietate laborat. Cortex ad fila percommodus est. Lignum ad acus, frondes pro pellendis morbis & integendis casis aptissima. *Majol. in colloq. de plantis.*

CAPUT XXVIII.
DE MOSCHO, MUSCO,
& MACANILLO.

Moschus in cuiusdam animalis nascitur umbilico. Duo hujus animalis describuntur genera. Vnum caprea simile est, unico armatum cornu, prægrandi

grandi corpore. Huic cum in Venerem agitur, furoris vehementia intumescit umbilicus; & vomica congesto crassiore sanguine turget. *Ruell. ex Aëtio.* Tum & pabulo & potu abstinet, humique crebro volvitur, volutatione sanguine fæculento turgentem umbilicum exprimit. Emissa sanies post aliquod tempus, magnam sibi odoris suavitatem adsciscit. De altero *Scaliger*, quod sit in regno Pegu Gazellæ simile, album, ex cujus inferiore mandibula æque dentes utrinque singuli exeruntur. *Sub ejus ventre* (refero historiam ex *Scaligero Exer. 21.*) *sit sanguinis collectio in tumorem. Capta fera eam partem cum corio simul abscindunt. Quæ inter secundum gutta sanguinis effluunt caduntque, ea pro Moscho optimo aut excipiuntur, aut colliguntur. Vbi secuerunt hirudines admovent tot tamque diu, quoad earum suctu cruor universus cum ipsa detrahitur vitæ. Eum sanguinem exsiccatum aut in pulverem redactum, prioris illius perpauca illa quantitate, viribus vero efficacissimis perficiunt. Quippe centesimam satis esse produnt. Adulterationes deprehendent, si naso admovent.* Elicit syncerum admotum sanguinem. Extat aliud genus Moschi, quod Zibethum vocant, in testicularum utriculo cujusdam animalis progignitur. *Mathiol. ad lib. 1. cap. 20.* Et tanquam sudor inter ejus testiculos concretescens, calidæ humidæque facultatis. Id cavernulæ Umbilici impositum, vulvæ strangulationibus prodest mirifice. *Geranii* quædam species Moschum circa vesperam præsertim & mane redolet. Villosus Laricis *Muscus*, si incendatur, tanto flagrat impetu, ut tormentorum pulverem superate videatur. *Mathiol. loc. cit.* Quippe flammæ cum ingenti favillarum copia, in obscuræ noctis silentio, ad astra tolli cernuntur, relicto sui odoris oblectamento. Recens decerpitus, & rosaceo imbutus oleo, capitis dolores à calore exortos, mirifice mulcet: sanguinem è vulneribus manantem compescit impositus. *Macanillo* arbor est in insula S. Iohannis de portu Rico, tam noxia, ut si quis fortè sub illa obdormiscat, toto corpore inflectur. Rotis decidentis è tamis gutta si cutem

tan-

tangat, instar aquæ erodentis excoriat eandem. *Ioan. de Laet descript. America l. 1. cap. 1.* Eadem forte cum illa quæ in Canibalum Insulis nascitur. Nam & hujus fructu comesto, lingua ita inflatur, ut viginti quatuor horarum spacio, omnis illius impediatur usus. In iisdem Insulis aqua palustri ante Solis exortum lota facies ita intumescet, ut visum impediat. *Idem l. 1. cap. 18.*

CAPUT XXIX.
DE MANDRAGORA,
MALVA & MORO.

Mandragora hypnotica est. Experientia id testatur. *Lemnius in expl. herb. Biblic. cap. 2.* Cum enim semel atque iterum speciosum ac amabilem ejus fructum, negligentius in Musæo collocasset, somnolentia premebatur, redibat alacritas amoto. Idem Lybicus accidit in bello contra Carthaginenses. Vinum enim in dolis corrumpit Hamilcar, Lybicusque id prædæ loco cessit. Eporum omnes somno oppressit, victoriam Carthaginensibus tradidit. *Polyan. l. 5. Ἀνδροπεριτροπὸν* à Pythagora dicitur. Radices enim à medio ad imum proveniunt bifurcatæ, adeo ut crura hominum modo, habere videatur. Fructus mali instat superfolia ad terram procumbentia parum à radice distat. *Heidfeld. in Sphinge Philosoph.* Hinc si eo quo fructum genuit effodiatur tempore, hominis cui brachia desunt, repræsentat imaginem. Sunt & factitiæ, ex arundinum mandragoræ, bryoniæ, aliarumque plantarum radicibus. Modum effingendi à quodam impostore proditum, scripsit *Mathiol. l. 4. Diosc. c. 71.* *Sculpunt, inquit, in his adhuc virentibus tam virorum, quam mulierum formas infixis hordei, & milii granis iis in locis, ubi pilos exoriri volunt: deinde facta scrobe, tam diu tenui sabulo obruunt, quousq; grana illa radices emittant: id quod fiet viginti ad summū dierum spacio. Eruunt eas demum, & adnatas è granis radices acutissimo cultello scindunt.*

aptantque ita, ut capillos, barbam, & ceteros corporis pilos referant. Malva adeo Veneri nascitur, ut semen unicaulis aspersum genitali, foeminarum aviditates augere ad infinitum Xenocrates tradat: item tres radices ad alligatos tenesmo & dysentericis utilissime infundi. Mirum vero aquam radice ea addita addensati sub dio & lactescere. *Plin. l. 10. c. 21.* Morus nonnisi exacto frigore germinat; parit tamen inter primas. Cum germinare incipit, in tantum univrsarum prorumpit germinatio, ut una nocte peragat etiam cum strepitu, & tota floribus operiatur. *Plin. l. 16. c. 25.*

CAPUT XXX. DE NAPELLO.

NAPELLUS tota exitium adfert, sed radix maxime. Manu enim retenta quousque concalescat, tenentem perimit. Certum, pastores, qui vero loco, caule ejus in asslandis aviculis usi sunt, interiisse. Immanitatem ejus aliquot exemplis exprimit *Matthiolus comm. in lib. 4. Diosc. c. 73.* Vnum adjicio. Data erat latroni cuidam, annum vigesimum septimum agenti Napelli drachma. Hic epoto lethali pharmaco, piperis omnem saporem illi inesse dicebat: Insecuta sunt gravissima symptomata. Evomit enim frequenter biliosa porraceo colore. Quendam veluti globum circa umbilicum sensit, qui inde superna petens, in supremam capitis partem, frigidam quandam diffundebat auram. Accessit his stupor quidam paralyti non absimilis, qui sinistri lateris brachium & crus occupavit, adeo ut vix summam manum admovere potuerit, motu jam in cæteris partibus extincto. Interim non multo post tempore, hæc morbi vis, sinistra corporis parte incolumi relicta, in dextram repente se contulit, eandemque simili modo occupavit. Ajebat quoque univrsas corporis venas frigescere. Non defuerunt vertigines, quas secuta sunt cerebri commotiones adeo frequentes, ut aquæ in caldario bullienti simili-

similes diceret. Accessit oris & oculorum convulsio, atque acutissimus mandibularum dolor. Quare sæpius manibus affectas illas partes perstringebat, veritus ne exciderent. Forinfecus turgentes oculi, livida facies, & nigra labra cernebantur: quin etiam ventris tumor videri poterat, perinde ac hominis aqua intercute laborantis: Varia admodum exitit arteriarum pulsatio, & varia quoque mentis perturbatio, pro symptomatum recurrentium acerbitate. Nam jam prorsus de vita desperare, mox in spem se erigere videbatur, modo rationis compos, modo delirans, nunc ploranti, nunc cantanti similis. Toto hoc tempore se ter exæcatum, terque cum mortis agone colluctatum affirmat. Lingua tamen constitit, nullo unquam symptomate affecta. Hactenus *Mathiolus*. Hæc vero omnia, *lapide Bezoar* præbito, septima post assumptum venenum hora, evanuerunt.

CAPUT XXXI.

DE NYCTEGRETO, NUBIÆ GRANO, NUCE MOSCHATA,
OLEA & OPIO.

Nyctegretum inter pauca miratus est *Democritus*, caloris ignei, foliis spinæ, nec à terra se attollentem. Erui post æquinoctium vernum radicitus, siccarique ad Lunam triginta diebus, ita lucere noctibus, *Plin. l. 21. cap. 11.* ait. Vocatur & *Chenomychon*, quoniam anseres à primo ejus conspectu, expavescent. In Nubia, quæ est Æthiopia sub Ægypto, granum est, quod devoratum expellit animantes vita. Decima pars intra horæ quadrantem interficit. *Scalig. exerc. 153. f. 11.* In Baudan Insulâ Moluccarum nascitur *Nux Moschata*, è calice pro testa tegitur; obducitur tota, ubi maturuerit. Sub primo nucamento, non statim testa qua nucleus continetur, sed cutis coriacea, quam vocant Arabes *Macin*, *Olea*, si primo germinatu de-

depaſcatur à capra, adeo ſterileſcit, ut nullo modo profifica reddatur: at ſi alia de cauſa, nudatas earum radices, à circumſtante terra hybernis algoribus opponere certiffimum eſt remedium. *Plin. lib. 17. c. 24.* Olea & quercus ita diſſentiunt, ut una prope alteram depaſta, brevi tempore intereat. Amurca olei calce permixta, ſi parietes & laquearia incruſtentur, non modo contractos & adventicios collachryment humores; ſed nec blattas vel araneas ferunt. *Mathiol. in Dioſc.* Floret menſe Julio, floribus albis racematim prodeuntibus, à quibus bacca primùm virides, appropinquante maturitate pallescunt; tandem purpuræ prius factæ ſaturatæ nigreſcunt. Decerpuntur Novembri & Decembri; ſternuntur mox in pavementis, donec rugoſæ fiant; dein molæ ſupponuntur, torcularibus affuſa ferventi aqua premuntur; ita oleum reddunt. Ligni materies ardet viridis perinde ac ſicca. *Megarum diu ſteit Oleaſter in foro, cui viri fortes affixerant arma, quæ cortice ambiente, ætas longa occultaverat. Fuitque arbor illa fatalis excidio urbis præmonita oraculo, cum arbor arma peperiffet: quod ſucciſa accidit ocreis galeiſque intus reptis. Plin. lib. 16. cap. 39.* Durat olea annis ducentis *Plin. lib. 16. c. 44.* Opium ſuccus eſt ex papavere albo leviter vulnerato collectus, poſtquam capita protruferit. Lactis aliquot emittuntur guttæ, poſt paulatim concreſcunt. Vis illius ſoporifera: tamen, & aliquot drachmis innoxie ſumitur. Quatuor à Lyſide ſumptæ (*Mercur. l. 1. de venen. c. 6.*) totidem ſummo calore ab Hiſpano. Incredible ſere quod *Garzias* refert, decem ſingulis diebus quendam comediffè, apriſſimè ſimul de rebus diſſeruiſſè. Conſuetudinis ex eo vis ingens. Intermiſſus quippe uſus eam ipſâ horâ deliquo afficit. qua ante ſumebatur, nec ullum remedium niſi ad conſuetudinem redire. *Chriſtoph. a Coſta de Opiæ Aegyptiis Amſiam, Turcis Maſlach dicitur, de quibus antea.*

DE PALMA, & PAPA-
VERE.

Palmas non sine maribus gignere fœminas, sponte edito nemore confirmant, circaque singulos plures nutare, in eum pronas blandioribus comis. Illum erectis hispidum, afflatu visuque ipso, & pulvere etiam reliquos maritare. *Plin. l. 13. c. 4.* Hujus arbore excisa, viduas post sterilefcere fœminas: Hinc in Ægypto ita plantantur, ut è maribus in fœminas ventus ferat pulverem; sin longius, fune colligantur. Refert *Pontanus*, palmas duas matrem Brundusii satum, fœminam Hydruntini steriles fuisse, quoad adultæ se aspexerint invicem, ac tum longo distitas tractu, fructum edidisse. *Dalechamp. ad lib. cit.* Sic vero de illis Poëta:

Brundusii latis longe viret ardua terris

Arbor, Idumæi usque petita locis.

Altera Hydruntini in saltis, æmula palma,

Illa virum referens, hac muliebre decus:

Non uno crevere solo, distantibus agris,

Nulla loci facies, nec socialis amor.

Permansit sine prole diu, sine fructibus arbor

Utraq; frondosis & sine fruge comis.

At postquam patulos fuderunt brachia ramos

Capere, & cælo liberiore frui.

Frondosque apices, se conspexere, virique

Illa sui vultus, conjugis ille sua.

Haurire & blandum veni sitientibus ignem,

Operatos fœtus sponte tulere sua.

Ornarunt ramos gemmis, mirabile dictu,

Implevere suos, melle liquente favos.

Cardanus vero narrat in *Data Numidiæ* urbe palmam fuisse, cujus fructus, nisi masculi florentis ramus, fœminæ misceretur ramis, non percoquebantur, sed macilentum

cilenti cum ossē prægrandi nascebantur, & nullo etiam auxilio allato delabebantur: quod si vel folium, vel cortex masculus affuisset, ad maturitatem perductos. Vitalem ejus vim, non in radicibus, sed in summo trunci vertice vigere tanquam in corde, ac in ramorum medio, quibus tanquam satellitibus stipatur, retulit *Philo lib. 1. de vita Mosi*. Palmæ genus India profert, è cujus truncis, excisis consulto mense Augusto ramis, destillat liquor vinosus; quem incolæ vasis excipiunt, nisi excoquatur post triduum acefcit. *Mathiol. ad lib. 1. c. 126*. Decoctus in mel suavissimum vertitur, quod post modum ex aqua resoluitur, diebus viginti artificiose percolatur. Sic defæcatum perennat. At Palmulæ quas Dioscorides Thebaicas vocat, adeo tractu temporis insolatæ siccescunt, ut molitæ cogantur in panem. Meminit *Thevetus* palmæ viniferæ in Æthyopiæ promontorio, quæ est palmularum genere pulcherrima, sive proceritatem, sive perpetuam viriditatem spectes. Inciduntur duobus à terra pedibus, quo succus inde eliciatur. Hic vasis terreis pro quotidiano potu excipitur, ut autem diutius conseruetur, modicum salis injiciunt: Calore & consistencia, vinum album Campaniæ refert. Refert *Linschottus l. 4. America Nova c. 26*. In Indiæ Occidentalis loco, qui vocatur ad D. Iohannis de Portu divite nasci palmam, quæ singulis mensibus novas frondes nucibus coccis graves ferat. *Fierius* vero in hieroglyphi. Symbolum anni esse asserit, quod per ortus Lunæ singulos, singulos ramos progeneret, una omniam arborum. *Papaver* diligenti cultura mitescit. Hinc Tridentinatura erratici folia, primâ germinatione olerum modo decoquant, & loco cibi, cum caseo & butyro, fruantur. *Doring. c. 5. f. 1. de opio*. Fuit idem Theophrasti seculo, Pliniique tempore. Insuabres semine placentalis immisso vescuntur, has ex pastâ foliosâ multiplici involuctro faciunt: nec tamen diuturniore somno vexantur. Transplantatio fortè in causa, quæ tantarum vitium, ut lucæ radix cum succo comesta, occidat in Hispaniola, in continenti sine noxa edatur,

tur. *Iohann. Francisc. Vlmus lib. 1. de occult. in re Medica facult. c. 8.*

CAPUT XXXIII.

DE PLATANO, POMIS,
& Arbore PATER NO-
STER dicta.

Platano tantum honoris olim tributum Romæ, ut diu mero radicibus infuso nutritæ sint. In Insula Creta est una nunquam folia dimittens. *Plin. l. 12. c. 1. Clara vero in Lycia, itinere apposta, domicilii modo cava octuaginta atque unius pedum specu, numerofo vertice, & se vastu protegens ramis, arborum instar, agros longis obtinens umbris; ac ne quid desit spelunca imagini, saxea inius crepidinis corona muscosos complexa pumices: tam digna miraculo, ut L. Mutianus ter Consul prodendum etiam posteris, putarit, epularum intra eam se cum duodevicesimo comite. Poma si hyeme cum uvis asserventur, ita eas suo sapore vintiant, ut statim marcere conficiantur. Fertur mulierem prægnantem, Cydonia poma si esitaverit, parituram infantem & industrium & ingeniosum. Citria vestes à blattis & tineis servant. Quantum contra venena faciant, ex exemplis apud Athenæum cognoscitur. Objectos aspidibus quosdam Citrium vindicavit à morte. Servantur diutius incorrupta, si hordei vel milii obruantur acervis. Valent ad scabiem, si per medium sectas, & tenuissimo sulfuris pulvere aspersa, nec non serventi calefacta cinere, corpori scabioso afficiuntur. At poma Sodomitica pul. herima visu sunt, attacta vero in cinerem abeunt. *Solin. c. 36.* In Hispaniola est arbor *Pater noster* dicta; fructus nucis avellanæ magnitudine. Hæc si fervens superfundatur aqua, inque ea lineus vel laneus obversetur pannus, maculis extensis præstat egregie, nimia vi tamen corrodit. *Ovesan. l. 9. c. 1.**

K

CAPVT

CAPUT XXXIV.

DE PIPERE, PLANTAGINE,
Pimpinella, Potentilla, Paride
& Papyro.

Piper nigrum ac rotundum gignitur, à quibusdam infirmis viticulis. Hæ ad fastigium vicinarum arborum altiori complexu scandunt. Vvarum labruscæ modo profertur racematim. Confertius virens, donec siccetur; quod dum fuerit, (sit in Octobri) decerpitur & sub ferventi Sole tegetibus palmeis expansum torretur, quousque nigrescat, & evadat rugosum. *Mathiol. lib. 2. Diosc. c. 153.* Majoris Plantaginis radix facculo inclusa, & regioni cordis cum filo adaptata à peste præservat. Certissimum remedium *Scoltrius episc. 268, ex Monavio* recenset. Pimpinella Chabæ Regis inventum est: hac 15000 Vngarorum sibi post prælium relicta vulnerata, sanavit. *Clus. in Nomen. Pannon.* Solutam aqua calida febrim continuam sanare, comperitum est. Contra Hydrophobiam tantam vim obtinere, ut quicumque eam aliquot diluculis, vel in acetariis, veluti alio modo post demorsum usurperet, nihil incommodi sentiat, *Fernelius* reliquit. Potentilla pedum plantis manuumque volis admota, quarumcunque febrim remittit calores. *Mathiol. in l. 5. c. 37.* Paridis acino semen colligitur, cui excellens contra veneficia vis est. Obrepserat quibusdam morborum diurnitate stulticia, veneficio malo quibusdam; hi hausto herbæ ad vigesimum diem semine, drachmæ pondere, pristinae sanitati restituti sunt. Papyrus nascitur in palustribus Ægypti, aut quiescentibus Nili aquis, ubi evagatæ stagnant, duo cubita non excedente altitudine gurgitum, brachiali radice obliquæ crassitudine, triangulari lateribus, decem non amplius cubitorum longitudine, in gracilitatem fastigiatum, thyrsi modo cacumen includens. *Plin. 13. c. 11.* Ægyptii è biblo exampurato papyri vertice navium compages faciebant

bant introsum, ex eodem & vela & calceos, *Herodot. lib. 2.* Calceis his soli utebantur Sacerdotes, ut *Aristides* scribit. Inferiorem partem cubiti longitudine & vendere & comesse solebant, eximia quadam suavitate cum in furno torrentur. Primus hic Ægyptiis cibus, hinc originis Index fasciculi, papyracei pictura. *Dalechamp. ad lib. 13. Plin. c. 11.*

CAPUT XXXV.

DE QUERCU, RHABAR-
baro, Rapo & Rore Solis.

IN Mauritania *Quercus* oblongam ferunt glandem, sapore dulciore, & deliciore, quam Castanea. *Scalig. exerc. 181. f. 26.* Littoris sinus Pucici tractus saæus est, bituminosis glebis. Adnascuntur illis pallidæ arbusculæ, vix ad pedis altitudinem. *Quercus* eis & buxi species, sed sine radice. Vidit *Scaliger* enodem & rectam pedum septuaginta quinque longitudine. Tringinta pro illa offerebantur Coronati. *Scalig. exerc. 166.* Paulo supra *Cauchos* ingentes ad littora lacuum duorum fuisse memorat *Plin. lib. 16. cap. 1.* quæ suffossæ fluctibus aut propulsæ flatibus vastas complexu radicum Insulas secum auferbant; atque ita libræ stantes navigabant, ingentium ramorum armamentis. Sæpe territis classibus Romanis, cum velut industria fluctibus agerentur, in proras stantium noctu. In Thuriño agro nunquam folia demittebat una, ante mediam nunquam geminabat ætatem. *Rhabarbarum* in sola provenit China, inde per *Usbechen* in Turciam, hinc Venetias transfertur. Insignes ejus vites commemorantur, & hydropici adfertur exemplum; qui cum in summo fuisset periculo, *Rhabarbari* fortuito usu, non tantum à morbo liberatus est, sed etiam ad primum pervenit senium. *Adolphus Occo in Scoltii Epist.* Influxerat eidem lethale servus vulnus post morbum, & quarto vel septimo die moriturum sperabant *Chyturgi*: Convaluit, & quod evaserit, *Rhabarbari* usui post

Deum adscriptit. De eo ita paucis quidam. *Camerar. Cent. 8. in § 1.*

Calfacit & siccit, stringit Rhabarbarum & alvum Solvit, & est Pueris, Gravidis, benedicta medela, Visceraque obstructa hoc aperit, Bilem & Pituitam Purgat, tum stomachi vitium, emendat & Epar, Sanguis & ex illo fit clarys, sputacruenta, Siftit, dejectosque juvat, ruptisque medetur, Et Dysenteris confert.

Ex parvo Rhabarbari semine, tribus mensibus tam magna gignitur radix, ut quibusdam in locis centenas pendat libras. *Mathiol. in l. 2. c. 104.* Rapa librarum triginta pondere in Ananienti agro sæpius vidit *Mathiolus*. Quæ æstate feruntur, ab erucarum vindicantur injuria, commissa sationis tempore semini fuligine, aut majoris sedi succo per noctem macerato semine. *Experientia comprobatum habet Columella.* Prope *Harlemum* anno 1585 erutum, humanam manum cum unguibus & distinctissimis digitorum lineamentis obtinens. *Picturam Leida* apud *Cl. Baudarcium* vidimus, *Ros Solis* & *Rorella*, quæ veluti stellæ alicujus jubare sub Sole fulget, à mirabili natura nominationem adepta est. Nam quantumvis diu Sol fervidus æstate eam illustret, ejus tamen folia semper rore & humiditate madent, eorumque lanugo guttulis aspersa manet; & quod admiratione dignum, quod humidum illud in foliorum acetabulis contentum ubi extremis digitis leviter attingitur, dum adhuc natali suo solo in hærens, aut confestim inde evulsa & Solis radios experitur, mox velut in exigua filamenta sericea aut candiuscula deducitur, quæ confestim concreta, ita postea semper perdurant. *Camerar. Cent. 8. memorabil. 98.*

CAPVT

CAPUT XXXVI.

DE RANUNCULO, RUTA,
Rosmarino, Rhodia & Rosa.

Ranunculus si edatur, contrahit vescentibus nervos, rictuque ora diducit. Ridentium præbent speciem, qui moriuntur. *Pausan.* Meminit ejus *Salustius*; In Sardinia, inquit, quædam herba nascitur, quæ Sædea dicitur, agrestis apio similis. Hæc ora hominum & rictus dolore contrahit, & quasi ridentes interimit. *Ruta* venenis resistit. Hinc eâ mustela cum serpente congressura, munitur, & quia salvia sæpe à bufonibus inficitur, remedium ab ipsâ, si adjuncta fuerit. In eam rem *Migaldus Horti Medici campo 6. area 3.* Vi præsentanea venenis obsistit, nec ullum serpentis genus, quàm se longissimè ejus umbra porrigit, uspiam admittit. Mirabilis magnitudinis Macherunt. *Ioseph. l. 7. de bello Iudaic. c. 25.* A nulla enim ficu celsitudine vincebatur, & vita à Herodis tracha temporibus. Epilepsiæ insigne remedium est, fortuito à rustico inventum. *Camerar. Cent. 3. memorab. 36.* Contundebat eam, & lunatici collapsi, rutæ odore plenus, continebat nares. Surgebat iste. *Rosmarinum* tam copiosum in Gallia sponte provenit, ut uratur; tam crassum, ut mensarum sit materia. Non in Vere tantum, sed & in Autumno floret. *Mathiol. l. 3. c. 37.* De illo in Anglia sic *Barclajus Icon. Anim. c. 4.* *Rorismarini* planta apud multas gentes ipsa cura qua educatur, pretiosa; his vulgaris, & nonnunquam in sepes, velut ad hortorum custodiam stipata. *Rhodia* radicum vivacissima est. Nam è terra effossa, nisi siccissimis reponatur locis, post multos menses rursus plantata, repullulascit. In altissimis rupibus nascitur, ubi vix tantum terræ habet, ut illi inhaerere possit. *Mathiol. l. 4. cap. 41.* *Rosa* Carthagine Hispaniæ hyeme tota præcox est, semper apud Romanos in honore. Nam & folia ferculis epularum inpergere mos erat, & citrias meas illarum oblinire

fucco, ut ob amatorem intactæ à carie essent. Theophrastus centifoliam circa Philippos exire refert: & in hortis Midæ sexagenum foliorum sua spontè rosæ nascabantur, fragrantiori odore quàm cæteræ in quibus Silenus fuit exceptus. *Herodor. l. 8.* Heliogabalus in recumbentes convivas per laquearia, veluti per impluvium rosas effundi jubebat. *Dalechamp. in lib. 21. cap. 4.* Admirandum illud est quod de rediviva narratur. Scilicet magni nominis apud Cracovienses Medicus erat, qui adeo eleganter apparabat cinerem, ex omnibus plantæ partibus, ut omnes earum scite conservaret spiritus. Cinis, admota vasculo candela, aliquanto incallescens, apertæ rosæ emittebat speciem, quam sensim crescere, vegetari, ac formam penitus caulis, foliorum, ac geminæ denique floridæ rosæ umbram exprimere, tandem explicatissimam Rosam producere, intueri licebat, redibat in pulverem igne remoto. *Rosenberg. Rhodolog. c. ult.* Idem ferè in Urtica accidisse, historia apud *Quercetanus de peste* testatur. Cum enim quidam remedium contra calculum institueret vellet, sub finem Autumni non paucas è terra urticas integras radicitus evulsit, ex evulsis lixivium cum aqua calida, vulgari modo composuit, compositumque philtrando, atque transcolando purificavit, ut ex illis tandem, secundum Artis præcepta suamque pariter intensionem educeret, accommodatum. At vero cum in vasculo quodam terreo, prædictum lixivium, tota nocte, ut frigeret, exposuisset, quo die subsequente, exhalationem ad salem extrahendum moliretur, casu quodam contigit, hac ipsa nocte, aerem ita in frigidatum fuisse, ut totum lixivium gelu nimio concretum fuerit. Cum igitur summo mane, vas illud è fenestra amovere vellet, præter suam vidit opinionem, aquam lixivii congelatam, subindeque mille Urticarum figuras, in illa, cum radicibus, foliis & truncis adeo perfecte descriptas & adumbratas; ut qui melius illas ad unguem expressisset, figurassetque vix pictor ullus reperiretur.

CAPUT XXXVII.
DESCORZONERA,
Scilla, Salvia & Scordio.

SCorzoneræ haud vetus planta est: primus eam *Mathiolus lib. 2. cap. 137.* descripsit. Inventa in Catalonia à servo Aphro. Contra viperarum morsum præsentaneum esse remedium, idem, qui invenit, ostendit; succum haurire necessum est illi, qui effugere conatur. Ex *Scilla* conficitur acetum, cujus admirabilis facultas. Si quis quotidie parum ebibet, inquit *Mathiolus*, illi faucium orisque partes nunquam male valebunt: os ventriculi bene valebit: facile spiritum ducet, oculi acutissime cernent, flatus nullus in ventre excitabitur, & bene spirans beneque coloratus deget; hoc aceto qui utitur, cibum belle conficiet, etiamsi licentiosius edat; nihil supervacui in corpore residet, non flatus, non bilis, non cruditas, non sterces, non urina alvis lubrica, omnino non erit. *Mathiol. in lib. 2. cap. 168.* Radicem ferreo custello incidere nefas, eburneo non obest. De *Salvia* tradunt, suffitam mensium cohibere fluxum; à prægnante comestam, conceptum continere, reddereque vitalem. *Mathiol. in lib. 3. cap. 34.* Hinc ei sacrum apud Agrippam nomen. Si succi ejus heminam cum modico sale quarto à secubitu die potaverit, hinc viro miscetur, concepturam judicant. Certe fertur in Copto Ægypti post sævam pestem mulieres bibisse, & multos producos fœtus. In multis Asiæ locis sunt pomiferæ; apud Calabros Cosentia in horto quodam gallam subcineritii coloris produxisset, testis oculus est *Scaliger exerc. 168.* *Scordii* contactu cadavera conservantur. *Galen. lib. 1. Antidot.* Cum enim in bello interemptorum revolverentur, minus putruisse inventa sunt supra Scordium Creticum collapsa; ea præsertim parte, qua tetigere. Certe in vino coctum contra serpentum ictus bibitur. *Const. de feb. pest. cap. 18.*

CAPUT XXXVIII.

DE SOLANO.

Solani plures sunt species; inter has Halicacabum, vesicaria, somniferum, Majus & Tuberosum, a liquidum inhi habere videntur. *Mathiol. in lib. 4. cap. 69.* Halicacabum adeo aspidibus inimicum, ut admota radice ejus propius, alto enecentur sopore. Vesicarium foliis constat oblongis, floribus candidis, è quibus vesicæ prodeunt virides, subrotundæ, sentis secundum longitudinem divisuris, semine intus pullo, orobi magnitudine. In ejus latere humani veluti cordis effigies, albo obsignata colore. Sic formavit Natura, ut ejus affectibus salutare observaremus. *Somniferum* in soporem conjicit gustatum; Testare id suo exemplo Dani. Cum enim Sueno Norvegorum Rex Duncanum Regem Scotiæ in oppido Bertha obsideret, evocato hic Maccabæo consobrino clanculum de deditione agere cepit, commeatu promisso; *Herbor. Boët. l. 12. Scot. hist.* Receptum conditionem Dani, & una commeatum; quem cum degustassent, tam alto oppressi sunt sopore (Solano enim vinum & cerevisia infecta erant) ut à Maccabæo opprimerentur. Decem dona hostium suspecta habentes, sobrii fuere; qui etiam Regem Suenonem veluti exanimem piscaria scapha ad Thai detulere ostia; inde domum Solani majoris radix sicca, si in vino semidrachmæ pondere septem maceretur diebus, ita illud inficit, ut, si quis percolatum biberit, nullo modo edere queat; Cessat affectus, acetum si propinaveris. Copiosius sumptum strangulat. Secretum primus Franciscus Calceolarius Veronensis & invenit, & propalavit. *Mathiol. in lib. 4. cap. cit.* Succus ex acinis hujus expressus, & ad syrupi consistentiam cum saccharo decoctus, ita efficax est, ut vel ligulæ, vel cochlearis parvi mensura somnum inferat, fluxiones sistat, & dysenteriam curet. *Doring. de Opio.* Similis dementationis historiam vide apud *Scalig. Exerc. 154.* Tuberosi tuberosa

rosa est radix, pugni aliquando magnitudine, palmum aliquando longa. Ad caulis exortum, radices fibrosæ plures prodeunt, quæ per terram sparguntur, his primo vere alii exurgunt caules, aliæque tuberosa adnascuntur radices. Tot vero se tuberibus propagat, ut ad unam plantam hyberno tempore erutam ultra quadraginta tubera notarit *Bauhinus ad l. c. cit. Dioscor.*

CAPUT XXXIX.

DE SINAPI, SATYRIO
& Saxifragia majore.

Sinapi Saccaro obductum, vel cum melle pro bellariis appositum, experimentum tutum in defectu ingenii ab humiditate statuitur. *Horst. l. 2. de sanitat. tuend. cap. 1.* Hoc condimento laxatus gurgulio cito contrahitur. Pythagoras proin in honore habuit, quod præter valetudinis conservationem, in alium quoque feratur, & in arcam illam divinæ rationis ac mentis stationem potenter conscendat. Hujus intinctum ex multo confectum, inquit *Pansa theor. spu. de pror. vit. c. 51.* Cunctis literatis præsertim hyemis tempore commendo. Cum totum corpus calefaciat, venulas Mesaraicas aperiat, & deductionem Chyli in epat promoveat. Nihil enim capiti salubrius, quam ventrem laxum sibi que propitium habere. *Satyrión* herba ad rem veneream mirifice pollet, attracta tantum. *Septuageno* compressu definiuit in Indo, qui attulerat; duodecimo in aliis. *Theophrastus.* Huic similis est *Cynosorchis*, cujus radix major statuosa surgens materia, Venerem excitat, minor reprimat. *Saxifragia* major in monte Baldo nascitur, ex vivo & durissimo prodiens lapide, & antiquis urbium mœniis, *Mathiol. ad l. 4. cap. 15.* Radix in petris adeo pertinaciter concluditur, ut non nisi mucronatis ferramentis evellatur. Vim habet expellendi calculos. Certe illius potu innumeri ex uno tantum ejecti sunt, fabæ quidam magnitudine.

CAPUT XL.
DE TERE BINTHO
& THURE.

Terebinthorum alia mascula, alia foemella. *Theophrast. l. 3. c. 25.* Illa sterilis est: foeminarum alia fructum protinus rufum promit, lentis magnitudine qui concoqui nequit; alia viridem editum, rufum post modum tingit, & cum uva maturefcentem nigrum novissime facit, fabæ magnitudine. In Memphi Terebinthum arborem, à constitutione mundi satam ad sua usque tempora superfuisse scribit *Egesippus l. 4. c. 3. de excidio Hierosol.* Thus gignitur in Arabia privato quodam loco, in medio fere regionis post Aramitas pago Sabæorum. Minæi primi invenere, & jus in illud trecentarum tantum familiarum esse perhibetur, per successionem commune. A propinquis populis factæ dicuntur. Nam cum vulnerant arborem quo liquor defluat, aut cum metunt, nec foeminarum, nec funerum polluunt congressu. Mei solebat inciso arboris cortice, canis ortu, quod tunc esset humoribus maxime prægnans; qui ex arbore destillat, palmea excipiebatur tegete. *Scalig. exerc. 149.* Tam vili venire ibi scribit, ut eo naves pro pice liquefacto, inducantur. Cæterum fit ex thure medicamentum, quo nil ad lipitudinem & ruborem oculorum præstantius. Vna enim tantum nocte juvare affectos dicitur. *Mathiol. ad l. 1. c. 73. Diosc.* Accenditur Thuris grumus, acuto stylo affixus, cerea candela, mox in aquæ rosacæ uncias quatuor restinguitur, repetuntur incensiones, extinctionesque trigiesies, & deinde percolata aqua linteolo mundo oculorum angulis cum penna vesperi illinitur, dum cubitum affecti sese recipiunt. Si rubor lachrymæque cum vehementi dolore accrescunt, lac muliebre restinguit, si tantum addideris.

CAPUT XLI.
DE TRITICO &
THYMO.

Tritico nihil est fertilius. Nam è medio aptum si sit solum, quale in Bizacio Africae campo, centeni quinquageni modii redduntur. Misit ex eo loco, inquit *Plinius l. 18. c. 7.* Divo Augusto procurator ejus ex uno grano (vix credibile) quadringenta paucis minus, germina. Misit & Neroni similiter trecentas & quadraginta stipulas ex uno grano; cum centesimo quidem & Leontini Siciliae campi fundunt. In agro Senensi maritimis locis planta una visa est 24 spicas ferre, & unum modium centum interdum adferre comperitum. *Mathiol. in lib. 1. Diosc. cap. 78.* In Asia ultra Baetra quodam in loco adeo grande tradi scribit *Theophrastus*, ut nucleis olivæ sua æquiparent magnitudine grana singula. *Theoph. l. 8. cap. 4.* In Pilsotis autem adeo firmum nasci addit, ut disrumpatur, qui plus comederit. Indicum calamus edic arundinaceum, alba factum medulla, sacchariferarum arundinum modo, in cuius summitate paniculas fundit divulsas & vacuas. Fructus in quo grana vaginis foliaceis concluduntur, in ipso caule è lateribus prodeunt. Spica piceæ arboris exæquat conum, nuda circa eam grana pisi magnitudine, alba intus, in octo vel decem rectis lineis digesta versus. E vaginarum fastigii coma dependet, eo quo grana habentur, colore Maliz Indi vocant: biduo antequam feritur in aqua maceratur; nec concreditur, priusquam pluvii maduerit. Quarto demeritur mense: at quod in Eubæa nascitur genus, quadraginta perfici diebus *Theophrastus l. cit.* retulit. *Thymum* circa æstivum solstitium incipit. Mel inde apibus & apiariis angurium. *Theophrast. l. 6. c. 2.* Haud probe succedit mellatio, si aliter defloruerit; perit flos, si imber deciderit. Manat ex eo oleum aurei coloris, dum per calentis aquæ bal-

neum herba destillatur recens, Citrium malum sapit.
Mathiolus in lib. Diosc. cap. 37.

CAPUT XLII.
DE TABACO.

Tabacum alias Nicotiana, ab Inventore, Herba sancta; Reginae, sanctae crucis, & Petum vocatur. Nota optime iis, quibus Indicae merces notae, & qui Britannorum, Belgarum, Gallorum & aliorum excepte sufficit. Seritur cum Luna crescit, secatur cum minuitur. Est & latifolium masculus dictum & angustifolium, longiore pediculo, foemina. Minutissimum ejus semen sponte decidens, sevisissima etiam hyeme, illa sum latitat, & sequenti aestate, in multis hortis locis, ad quae vi ventorum fuit delatum, sua emicat sponte. *Camerar. in horto. Neander in Tabacolog. ex masculi semine foeminam gigni ait, si illud in terram, in qua petum antea crevit, deciderit: idque tanta luxurie, ut quotannis sponte renascatur. Ac frigoris esse impatiens; sed si bene seruetur, Citriorum more toto anno vivere, & in quartum, illa sum conservari. Monard. de simpl. medicam. scribit. Vires quod attinet, stitiferum esse, actimoniam sapere, mentem turbare, *naphtae* inducere scribit Neander; Qui avidius hauriunt, exanimis concidere, & per diei spacium velut stupefactis jacere sensibus dicuntur. *Benzon. l. 1. c. 26. hist. novi orb.* Hinc serenissimi Iacobi Britannici, illustris memoriae, *Miscapnos*. Enervari enim subditorum existimabat corpora. At magna illius apud clarissimos viros encomia. Venenis resistere Hispani testantur. Vulnerati illi Cannibalum telis succo curant vulnere, tritis appositis foliis. *Monardus loc. cit.* Rex Catholicus inflictum cani venenatum, ut experiretur, vulnus, eodem ad cicatricem perduxit. Dolorem dentium & sedare penitus, & tollere scripsit *Heurnius*. Cum ego ipse (verba ejus sunt) ante annum vehementer ex dente laborarem, hanc decoxi ex aqua adjo-*

adjectis Chamemeli floribus, tepidi hujus decocti cochlear
ore tenebam, expuebam: ac idem agebam, horis duabus;
dolor mitefcebat: postridie cum ex more meo hortulum
in suburbii accessissem, inclinatoque capite quid grami-
nis euellerem, liquor croci flavedinem referens, copiose à
naribus meus effluxit, Nicotiana odorem referens, ac om-
nis dentium dolor evanuit. Mibi toto vite curriculo,
nec sanguis, nec quid præter serosam pituitam, è naribus
fluxit unquam; ac nihil ego vidi hoc effluxo liquore flave-
dine altiore tinctum. Vilum restituere testis est *Wibur-*
gius ad Schnitz epist. 209. Pupilla cuidam puella ita
obscurata erat, ut non apparet. Hic, succo Nicotia-
næ majotis cum Buryto Majali ad consistentiam un-
guenti cocto, & oculo, exterius clausis oculis, illito, ut
non apparet, nisi adstantibus, effecit. Ex succo cum
conchis contusis pilulas facere barbaros, his famem
ad triduum lenire, *Clusius* testatur. Nec mirum: Cum
enim pituitam resolvat, hæc delapsa in orificium ven-
triculi, appetitum obtundit. Cæterum vires ejus descri-
bit *Castor Durantes* in Epigrammate, quod appono:

Nomine que sanctæ crucis herba vocatur, ocellis
Subvenit & sanat plagas, & vulnera jungit.
Discutit & strumas, cancrum, cancrasque sanat
Ulceras, & ambustus prodest, scabiemque repellit.
Discutit & morbum, cui cecit ab impete nomen,
Calfacit, & siccac, stringit, mundatque resolvitque.
Et dentum & ventris mulcet capitisque dolores.
Subvenit antiquæ tussi, stomachoque rigenti
Renibus & spleni confert, uteroque venena
Dira sagittarum domat, icribus omnibus atris
Hæc eadem prodest, gingivæ proficit, atque
Conciliat somnum, nuda ossaque carne revestit.
Thoracis vitium prodest, pulmonis itemque:
Quæ duo sic præstat, non ulla potentior herba.

CAPUT XLIII.

DE TRIFOLIO, TEUCRIO, THELYPHONO,
Taxo, Thapsia & Thauzargent.

Trifolium futuræ tempestatis est prænuncia. Advēniente enim arripitur contra. Observatum copiosos herbæ flores, crebras anni pluvias, & aquarum porrendere inundationes: paucos siccitatem. *Fuchs. in herb.* Panis cuculi dicitur, vel quod eo vescatur, vel quod ad cantum erumpat. Odoratum septies in die fragrantiam acquirit, amittit septies. Decerptum retinet perpetuo; tantumque instante tempestate promit, ut totas compleat ædes. *Teucrion*, alias *Hermion*, nec florēt, nec semen gignit. Medetur lienibus, constatque sic inventam. *Plin. l. 25. c. 5.* Cum exta super eam projecta essent, fertur adhæsisse Lieni, eumque exinanisse. Narrat, sues, qui radicem ejus comederint, sine splene inveniri. *Thelyphonum* radicem *Scotopioni* similem habet; eosdem, admotum, occidit; reviviscere, candido si linantur elleboro, traditur; haud credendum. *Theophrast. lib. 9. c. 19.* *Taxus* baccas fert rubentes, vinosas; quas qui comederint, in febres incidunt & dysenteriam: Iumenta etiam mori, si folia comederint, evadere ruminantia, traditum à *Theophrast. lib. 3. c. 10.* à *Plinio lib. 16. c. 10.* refutatum. In *Arcadia* enim tam præsentis est veneni, ut qui sub ea obdormiverint, intereant. *Ovetan. sum. c. 78.* In *India* os, oculosque dormientium reddit tumidos. *Thapsia* in terra nascitur *Attica*, in qua pecudes *Incolæ* eam non tangunt, depascunt peregrinæ; pastum aut alvi solutio excipit, aut mors. *Theophrast. l. 9. c. 22.* Accepit Claritatem à *Nerone*. Hic enim nocturnis gratificationibus converberatam faciem, illinens sibi cum *Thapsia*, thure & cera, sequenti die contra famam, cutem sinceram circumferebat. Mirum enim in modum sugillata dolet. *Plin. l. 13. c. 22.* *Thauzargent* radix est in *Ociden-*

cidentalibus Mauritania, tam boni odoris, ut appensa laquearibus haud magna quantitas, magni sufficienti vicem suppleat. *Scalig. exerc. 142. f. 6.*

CAPUT XLIV.
DE VITE.

Vitium ingens interdum magnitudo est. In Campania enim quæ populis junguntur, per ramos earum procacibus brachii geniculato cursu scandentes, cacumina æquant, ut vindemiator autoratus rogam aut tumulum excipiat. *Plin. l. 4. cap. 1.* Non facile corrumpi addit *Plinius*. Iovis enim simulachrum in Populonia urbe in multis incorruptum ævis visum est; & tectum Ephesæ Dianæ scalis scandebar ex vite una Cypria. Ter quotannis fructum edunt nonnullæ. Vidit Dalechampius, multis in locis, in horto *Guilel. Caulii*, Lugduni præcipue. Infanz dicuntur. *Dalechamp. ad cap. 27. l. 16. Plinii.* Sub finem veris, minutos & stellas proferunt flosculos, ramentis orbiculatis obritos, colore subspiceo. His in asterisci formam deciduis, confestim racemorum exhibetur specimen. *Lemnius in herb. biblic. c. 2.* Odor illarum venenatas abigit bestias; Aqua vitium dum amputatur, sanat scabiem. Vittea à quibusdam excipitur lenticula, post integro anno insolatur, loco subdiali & impluvio. Melligo tandem concrefcit, quæ balsamo viribus æqualis. Purgat enim, carne implet, glutinat, papularum delet vestigia. E tenellis vitis foliis mensè destillata Majo gravidis malaxizantibus commendatur. Nullo tanguntur incommodo, quamvis caruerint. *Sennert. l. 4. p. 2. c. 2.* Ex uvis vinum torcularibus exprimitur quo in potu utimur. Mira ejus sunt varia, quæ ipsorum vinorum variat diversitas. *Lemn. l. de occult. l. 1. c. 16.* Ex Pictaviensis potu morosi incolæ & calcitrosi efficiuntur (mordaces enim infert cerebro fumos) blandiores Rhenani. In Goritiensi Comitatu laudatissimū est, proximum Pucinum & Vipacum. *Mashiol.* cum diu ventriculo

culo laboraret, robur hujus adeptus est usu. Livia Augusta octoginta duos vitæ annos, Tucino retulit acceptos. *Plin. l. 14. c. 6.* Rustici lapidiz incolæ quia Tucino cognatis utuntur, raro ægrotant. Nunquam senescere optimum scripsit *Galenus de Theriaca*: ducentis aliqua durare annis reliquit *Plinius*. Corruptum faecellit in acetum, naturali soluto calore. Hoc insignis est naturæ. Nam tempestatem & navigantium sedat excidium, vitiosum dissipat aërem, humores putrescere prohibet. *Plin. l. 2. c. 48.* Margaritæ & uniones eo in pulverem verti, Cleopatrz exemplo. Antonio una cœna se solam centies sestertium absumpturam objecit, & unum Unionem, cui patrem Oriens non vidit, ante detractum, oxybapho aceti immerisit, liquefactum absorpsit. *Plin. lib. 9. c. 35.* Componitur etiam ex eo Aqua vitæ; quæ alias Elixir, Aqua auri, Cœlum Philosophorum, quinta essentia, anima vini, Aqua divina, & clavis Philosophorum dicitur. *Canonher. de Admirand. vini l. 1. c. 5.* Miranda de ea scribunt Medici, imperitis impossibilia. Tenuis est & in auras tam celeriter in optima parte, ut mireris evanescit. Calor enim intus servatus, aëris motu coadjuvante subtilem substantiam in vaporem resolvit. *Cardan. de athere.* Quæ illi immerguntur, viginti quatuor horarum spacio suis exuuntur vitibus. *Heurn. l. 1. prax. medic.* Antidotum est ad omnia *Mathiolo in Diosc. l. 6.* & non solum hausta, sed in faciem ex alterius projecta ore, epilepticos, mulieres hystericas revocat, loquelamque amissam restituit. Certe Antonius della Scarparia, octuagesimum dum duceret annum, dicitabat. *O aqua vitæ! per te jam mihi vita annu viginti duobus prorogata fuit.* *Savanorola de arte conscientis aquam vitæ simplicem & compositam.* Delectabatur quoque ea *Franciscus primus Dux Mantuæ.* Frigidi enim cum esset stomachi, ventositate vexabatur. Vox ejus: *Cum multiplici ordinis medicamenta tentasset, in talium remedia, nullum tam salutariferum ut aquam vitæ invenisse.* *Canonher. loc. cit.* Modum vini probandi inusitatum recenset *Quercetan. in Diætetica* his verbis: *Omnia Vasconia vina, quæ*

mari in varias provincias avehenda, Burdegalam comportantur: illuc convecta in cellas publicas immense longitudo ac latitudinis, ut forum vinarium vere dici possint, in hunc finem constructas, & ab urbe paulisper subductas, reponuntur; atque ita compressis ordinibus seriatim componuntur, ut inter ordines desit spacium ad perforandum dolium, è quo vinum hauriatur. Quo fit, ut mercatores vina empturientes, & in hac re versatissimi, non ex gustu vini notent, quæ probant, vini dolia; sed super singulorum ordines vasorum gradientes, in singulis vasis gressum prementes, facile dignoscant, quæ spirituosiora sunt & leviora, sigillis suis adnotent. Levius enim ac agilius super meliora incedunt vina, quam super crassiora ac terrestriora, quæ graviorem & tardiorum gressum reddunt. Prodigia ejus apud Plinium lib. 14. cap. 18. In Arcadia sterilitatem fœminis importat, tabiem viris. Theophrast. lib. 6. c. 19. In Achaja partium abigit; uvas si canes gustaverint, catuli eliduntur. Victor. lib. 7. c. 23. Træzenium qui bibunt negantur generare. Apud Thasias uno genere somnus conciliatur, fugatur altero. Vva horum dulcis est in Ægypto, & solvit alvum; firmat solutam in Lycia.

CAPUT XLV.

DE XAQUA & ZUCCARO.

XAQUA arbor est Hispaniæ. Fructus ei papaveris specie, inde pellucida aqua albicans manat, quæ quicquid aspergitur, nigrescit, adeo ut nullatione mundetur. Die vigesima sponte de cute decedit. Ovetan. summ. c. 77. Zuccari duæ species; Altera à Cannis, altera ex herba. Est & aliud ex arbore Indica, quæ vocatur Hæolser. Scalig. exerc. 164. Sed hoc vix saccharum, sed lactis tenuior pars, calore concreta: quæ ex oculis sedibusque foliorum exiens gummi condensatur modo. Fructum ajunt simillimum testiculis Camelorum. Ex arboris quacunque parte incisa, stillat lac tam fervidum, ut pro Pîsilotro præstantissimo habea-

habeatur. Indigenæ depilant eo coria. Veri sunt duæ species. Vna ex Cannis duobus habetur modis. Nam vel exprimitur, ac decoquitur ad candorem & spissitudinem; vel sponte prodit ex arundine, lachrymarum instar. Id ita collectum cum suis arundinibus olim mittebatur, inter cæteras merces India. Illud certe quod Candi nominatur arundinibus circumfertur. Natura fieri legitur in Historiis. Etenim ad Dathecalam Indiae venit in mercatibus. In Insula S. Thomæ singulis mensibus arundines ferunt, quinto mense maturæ sunt; tum secantur, tempestive moluntur, premuntur ad succum. Quod reliquum est, datur alitibus, porcis. Hoc mirandum in modum pingues fiunt. Id adeo, ut tam delicata caro comparetur, quæ & nulli sit inferior Gallinæ, & ægrotis detur in cibum. Altera Succati species ex herba miro refudat modo. Tigala ei nomen est apud Arabas & Ægyptios, Erodi ajunt herbam à vermiculo quodam. Vnde Zuccarum exturgescit, concretisque in minutas grandines. Extinguit sitim, pectori accommodum, tussim tollit.

CAPUT XLVI.

DE MIRACULIS ALIIS QUIBUSDAM ARBORUM.

Dives natura est, tam variæ illi opes, ut humanum non tantum delectet ingenium, sed & fatiget sedulitatem. Certe præter illa, quæ adduximus, insignia quædam adhuc inveniuntur *Ἰνδιάνων*. In Insula Tylos lanigera arbores sunt; ferunt coronæ mali amplitudine cucurbitas quæ maturitate ruptæ, ostendunt lanuginis pilas, ex quibus vestes pretioso linteo faciunt. *Plin. l. 12. c. 10.* In Iava Majore ajunt ratam esse arborem, cujus medulla ferrea sit; ex illis illa quidem, cæterum porrecta ab imo ad summum plantæ fastigium. Ex eo fructum quem gerit, ferro impenetrabilem *περὶ ἰσθμῶν* appellavit Scaliger *Exerc. 181. sect. 27.* In Insula Cimbubon est alia, cujus frondes in certam lapsæ

lapse reptione quadam seipsas & movent & promovent. Frondibus facies, quæ Mori. Vtrinque habent quasi pedes, pufillos binos. Compressa nullum edunt sanguinem. Tactæ abeunt aut refugiunt. Ex iis una dies octo servata in scutella vixit; movitque sese quoties tangeretur. *Scalig. exerc. 112.* In Malavar planta est, cui si quis manum admoveat, illico contrahitur; nitorem recuperat, si eandem retraxeris. *Garzias ab horto.* Illa quam *Mimosa hortensis* nomine à Costa descripsit, manu admota fenescit, revirescit remota. Eodem autore arbor quadam nocte pulcherrimis & suavissimis onusta floribus, simul atque à Solis illustratur radiis, tota marcescit; quamvis tenuitati spirituum hoc quicquid est, possit ascribi. Esse autem cujus contraria ratio est *Linschot.* testatur. In Virginia herba est, in cujus foliis præstans sericum nascitur, membranæ tenui splendenti, quæ inde detrahitur, simile. Alta est duos pedes & dimidium; foliorum longitudo duorum pedum est, latitudo dimidii. In Anglia specimen hujus texturæ confectum est: Nam ex ista planta tela integra è stamine serico parata pro bona & legitima est habita. *Arioth. in Virginia.* In America est flos Granadillæ, in quo ostendunt instrumenta passionis Dominicæ, clavos, scuticam, columnam, coronam, vulnera. *Meier. in Annat. Scoticis.* Id imaginationi videtur ascribere *Libav. lib. 4. de orig. rer. Et est,* addit alicubi, *apud amicum nostrum officulum Cerasii, in quo centum viginti septem facies ostenduntur.* In Insulis Aquilonaribus sub Polo sitis sunt Cautes Magneticæ, Fagi si illis adhæreant in Magnetes vertuntur. *Olaus l. 2. c. 1.* Est & quadam arbor Indica in Musicano altissima; cujus rami excrescunt supra 12 cubitos, reliquum non tantum flectitur sponte deorsum usque in ipsum solum; sed & terræ sponte infigitur, radicesque mittit, quæ novam efficiunt arborem. Hujus reflexionem imitantur rami & novam propaginem, tam in diducta serie, ut porticus fiat, sub qua quadringentis locus esse possit. Non procul à Malacca est alia, cujus cum mulcæ sint radices, in varias dispartuntur partes & vires.

& vites. Quæ enim ad Orientem spectant, Antidorum præbent adversus venenum; quæ ad occasum ipsissimum sunt. *Sinar. res. pag. 4. c. 17.* Radix quædam ignea dissecta, si è diametro candelæ ardenti exponatur, vacillare primo eam facit, post extinguit, idque repetitis exploratum vicibus. *Biker. in proph. sect. 2.* *Abies* admirationis præcipuæ visa est in navi, quæ ex *Egypto* *Caji* Principis jussu, obeliscum in Vaticano circo statutum, quatuorque truncos lapidis ejusdem ad sustinendum eum, adduxit. Arboris ejus crassitudo quatuor hominum ulnas complectentium implebat. *Plin. l. 16. cap. 40.* *Aproxeos herba radix* è longinquo ignem concipit. *Plin. l. 24. cap. 17.* Ex arboribus in India cedro vel cupressò proceritate paribus, cum foliis latioribus, palmæ, quibus nomen *Carpion*, oleum destillat, quod lana arboribus impressa excipitur, & ad quinque stadia odorem jaculatur; Apud eundem legitur narratio de ligno *Parebo*, in regijs tantum hortis nascente, quod sit oleæ magnitudine absque flore & fructu, duntaxat sub terra crassis radicibus instar brachii, cujus dodrans trahat aurum, æs, argentum, lapides, & alia quæque præter Electrum seu succinum: quantitate vero cubitali posse trahi agnoscit & aves. Eodem aquam concretere injecto obuli pondere: & vinum similiter, quod ut cera postea manibus teneatur vel tractetur, quamvis postridie solvatur. *Libavio l. 2. debitum. c. 6.* putidum hoc mendacium videtur, ni dextre explicetur. Et certe Physico non defuerit dextra interpretatio: quam apud eundem vide *loc. cit.*

CAPUT XLVII.

DE PRODIGIIS ARBORUM.

Inveniuntur quædam sine foliis natæ, vitem & malam punicam stirpe fructum tulisse, non palmitate, aut ramis, vitem uvas sine foliis, oleas quoque amississe folia baccis hærentibus, est apud *Plin. l. 17.*

cap.

cap. 25. Olivam in totum ambustam revixisse diximus, & in Bæotia derosa à locustis ficus, regerminare. Pausaniæ in Arcadicis ex una & eadem radice ilex & olea enata sunt. Dalechamp. ad loc. cit. Eadem in Corinthiacis Clava Herculis ex oleastro actis radicibus regerminavit. Laodiceæ Xerxis adventu platanus in oleam abiit, Subfedit in Cumano arbor, gravi ostento paulo ante Pompeji bella civilia, paucis ramis eminentibus. Ficus in lauro nata est Cyzici ante obsidionem Mithridatis, qui eam centum millibus & equitatu multo oppugnavit. Strabo l. 12. Palma viridis Trallibus in æde Victoriæ sub Cæsaris statua inter coagmenta lapidum, justæ magnitudinis enata. Valer. l. 1. c. 6. Nec non & Romæ in Capitolio in capite (summum tecti fastigium quidam explicant) bis bello Persæi enata palma, victoriam & triumphos portendit, hac tempestatibus prostrata, eadem loco ficus enata est; M. Messalæ C. Cassy Censorum lustro. A. P. Sulpicio proconsule literæ ex Macedonia allatæ nunciarunt in puppi longæ navis enatam lautum. Præterito denique in Silesia anno, arbuscula quædam in pinnis murorum templi in palmam mutata est. Mutata post & religio; Haud sine vindice; species transmutata spem facit.

THAU-